

Sint-Elooitoneel
van de
Hasseltberg

deel 1: de historiek

Beste lezers,

een nieuw jaar en dus staan er ook nu weer nieuwe tijdschriften en activiteiten op stapel.

Eric Van Baelen neemt de aftrap met een dubbelnummer over het sint-Elooitoneel van de Hasseltberg. In dit nummer komt de historiek aan het bod en in het tweede nummer, dat u eerdaags zal ontvangen, lezen we de teksten van Bert Peleman en anderen.

Voorts plannen we in de loop van het jaar nog tijdschriften met onder andere artikels over mobiliteit in de gemeente alsook uitstappen en praatcafés. Ten gepasten tijde zullen we iedereen hierover berichten via onze mailings, Facebook en het gemeentelijk informatieblad.

Nieuwe werkgroepen zoals digitale archivering en Wereldoorlog 2 zullen worden opgestart. Ook zullen we ons religieus patrimonium verder blijven in kaart brengen.

Al deze zaken kosten ons wel handenvol geld en daarom vragen we onze leden (voor zover ze dat nog niet deden) om hun lidgeld te vernieuwen. Iedereen die nog geen lid is kan natuurlijk uit sympathie onze werking steunen door de groep te vervoegen en dit door betaling van € 20 (*gewoon lid*) of € 40 (*steunend lid*) naar onze rekening BE80.7380.4197.7477.

Ik wens ook iedereen van harte te bedanken voor het voorbije jaar: de auteurs en redactie van het tijdschrift, de trouwe medewerkers van ons archief, de leden van onze Raad van Bestuur en het gemeentebestuur en cultuurraad van Meise. En niet in het minst: u, beste leden en lezers, voor uw steun en belangstelling.

Veel leesplezier en het allerbeste voor 2020,

Jan Verbelen,
voorzitter.

Is erfgoed ook iets dat jij belangrijk en waardevol acht? Wil je ons een steuntje in de rug geven?

Wel, kom dan ook als lid bij onze kring en help ons de waardevolle zaken van gisteren door te geven aan allen die na ons komen...

Hoe?

GEWOON LID: stort € 20 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres of nog beter:

STEUNEND LID: stort € 40 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres.

En samen zorgen we dat ons gezamenlijk verleden niet vergeten zal worden.

SINT-ELOOITONEEL VAN DE HASSELTBERG

DEEL 1: DE HISTORIEK

Eric Van Baelen

Vlaanderen kent een rijke toneeltraditie. Vóór de televisie in de huiskamers gemeengoed werd, was dat samen met de muziekverenigingen vaak een traditioneel en erg gesmaakt cultureel tijdverdrijf. En dat ook hier in de omgeving op een enthousiaste actieve én passieve belangstelling kon rekenen.

Ook oud-Meise was op dat vlak erg levendig. Dat is ondertussen erg gedetailleerd beschreven in een lijvig en erg grondig werk van de hand van Piet De Cuyper: *“Het Toneellevens in Meise”*¹.

Maar in een hoekje van deze oude deelgemeente is er tussen 1957 en 1977 ook een ondertussen blijkbaar grotendeels vergeten 20 jaar durende opflakking van podiumactiviteiten geweest².

Rond de Hasseltberg, waar de gemeentegrens van oud-Meise en oud-Brussegem (Oppem) dwars doorliep, was er een vrij hechte leefgemeenschap die een oude en sterke verbondenheid met hun traditionele plaatselijke sint-Eloovering had.

Toen ze die folklore en devotie begin jaren vijftig terug leven probeerden in te blazen, kwam de schrijver Bert Peleman er toevallig in de buurt wonen en die raakte er ook bij betrokken. Dit resulteerde midden jaren '1950 in een snelle heropleving van die vieringen, waarbij ook initiatieven voor het toneellevens het licht zagen.

Maar zoals vaak: achteraf worden links en rechts wel een tijdje papieren en foto's bijgehouden, maar na wat jaren raakt alles langzaam in de vergeethoek en uiteindelijk in de afvalcontainer...

En dan begin 2019: tijdens het opzoekingswerk voor de catalogus van de sint-Elooikruisjes³ maakte Frans Heyvaert langs z'n neus weg een opmerking dat hij als jongeman nog ooit vlak voor de sint-

Elooi kapel toneel had gespeeld. Enkele kleine zinnestukjes in een brochure⁴ en een transcriptie in een boek⁵ verwezen daar wel naar, maar verder was daar blijkbaar nooit veel aandacht aan besteed. Dus volgden de vragen: wat voor een stuk was dat dan? Tekst? Foto's? Aankondigingen? ...?

Hij beloofde eens te kijken of hij nog wat in het archief van de sint-Elooigezellen terug kon vinden... Hij diepte hele pakken documenten, foto's en verslagen op. En ook in het eigen archief van Berla doken twee overvolle dozen over sint-Elooi op. Uiteindelijk kwamen uit die massa niet één, maar drie theaterteksten boven water.

Alleen het allereerste, oorspronkelijke toneelstuk ontbrak. Na een behoorlijke speurtocht konden we uiteindelijk in de privé-papieren van een dame uit Oppem nog de hand op een bestoft exemplaar hiervan leggen: een wat vage carbonkopie op oud doorslagpapier.

Bij het verder zoeken naar informatie bleek dan dat deze vier teksten maar heel weinig gereproduceerd waren (eigenlijk net voldoende voor de betrokkenen van de opvoeringen) en nooit ergens neergelegd werden.⁶

Met andere woorden: wat volgt schijnen inderdaad grotendeels “vergeten en verloren” werken van een toch vrij prominente Vlaamse schrijver uit de 20ste eeuw te zijn.

En ook een opvallend stukje plaatselijke leven...

¹ Meise, auteursuitgave, 268 blz., 2004.

² In dit hogervermelde werk is er hiernaar geen verwijzing aan te treffen, evenmin in de artikels die dezelfde auteur rond het toneel in oud-Meise in dit tijdschrift tussen 1997 en 2005 publiceerde.

³ Cfr. tijdschrift Berla nr. 129, oktober 2019, blz. 29-37.

⁴ Constant Noppen; *De Sint-Elooi kapel en Sint-Elooi vieringen te Meise*; Meise; Berla; 1985, blz. 26.

⁵ Achiel Bettessone; *Sint-Elooi kapel (1652-2002) en O-L-Vrouw Ter Hasselt in de Sint-Martinusparochie*; Sint-Elooi broederschap; Meise; 2002; passim – echter met een aantal verkeerde gegevens in dit verband (cfr. infra).

⁶ Alle vier deze stukken zijn onbekend bij de Nationale Bibliotheek Albertina, in het Wettelijk Depot, bij Sabam, het Actoren Letterenhuis, de erfgoedbibliotheek Conscience, de Bibliotheca Wasiana [*“Vereniging voor de bio-bibliografie van het Land van Waas”*: het officieuze verzamelpunt in Sint-Niklaas voor onder andere de Waaslandse literatuurgeschiedenis], de DBNL, in UniCat,... Alleen is er een heel recente, partiële uitzondering hierop bij het KADOC: deze verwierf een aanvulling voor hun *persoonsarchief Bert Peleman*, met daarin ook typoscripten van twee van de vier stukken (in hun map 6.8.2.3), maar van de beide andere teksten is er ook daar geen spoor.

Het verhaal van sint-Elooi

Alles wat volgt heeft z'n wortels in de oude devotiefolklore van een indertijd erg populaire heilige binnen de katholieke kerk.

Ooit waren die heiligen in de hier zeer gelovige leefgemeenschappen belangrijke referentiefiguren in het dagelijks leven, waar men troost en hulp ging zoeken bij tegenslagen en die men percipieerde als reële beschermende ouderfiguren die over hen waakten. En doorheen de tijd kregen ze elk specifieke kwaliteiten toegeschreven: ieder van die heiligen zorgde voor hulp tegen bepaalde onheilen en/of hadden ze door de hun toegeschreven levensloop een specifieke kennis van bijvoorbeeld bepaalde gebeurtenissen of beroepen (waar men zich dan achteraf op beriep om met die bepaalde heilige een speciale warme band te voelen).

In het geval van sint-Elooi was dat een band met metaalbewerkers⁷ en alles wat met paarden te maken had, levensnoodzakelijke zaken in de toenmalige plattelandsomgeving. En hij was ook een speciale beschermheilige tegen vee- en paardenziektes. Ook voor wat de pest aanging was hij een aangewezen heilige en vrouwen kwamen speciaal offeren om zwanger te kunnen worden.

Zoals steeds bij heiligenlevens, is er een onderscheid te maken tussen het aantoonbare qua geschiedkundige feiten en de stichtelijke verhalen die er achteraf aan vastgehaakt werden...

Eloy / Elooi / Eligius was een reële bestaande man, geboren circa 588 in Chaptelac (een dorp in de buurt van Limoges) uit ouders van Gallo-Romeinse herkomst. Zijn vader had een boerenhofstede met onder andere een pottenbakkerij.

Blijkbaar had hij als knaap al interesse voor werk in een smidse en talent voor de fabricatie van fijn afgewerkte producten. Dus ging hij uiteindelijk in Limoges in de leer bij een plaatselijke goudsmid.

⁷ Oorspronkelijk dus vooral met edelsmeden, hoef-, ijzer- en wapensmeden. Maar naarmate de maatschappij evolueerde doken andere beroepen op en zag de kerk zich genoodzaakt om ook die ergens een heilige toe te wijzen en uiteindelijk werd sint-Elooi dus ook de patroonheilige van landbouwers, schilders, zadelmakers, uitdragers, karrenmakers, messenmakers, tractorbestuurders, bakkers, kachelfabrikanten, ruiters, numismatici, winkeliers in keukengerei, makers van schrijfmachines, loodgieters, uurwerkmakers, graveurs, autoconstructeurs, scheepsbouwers, korfmakers, diamantslijpers, voerlieden, klokkengieters, veeboeren, lassers, koetsiers, hoogovenarbeiders, fietsenherstellers, informatici,

Daarna opende hij zijn eigen atelier voor edelsmeedwerk en sieraden in Parijs, waar hij vlug door zijn stielkennis een behoorlijke naam verwierf en een reputatie voor correct zakendoen.

Via die weg introduceerde hij zich ook bij het hof van de toenmalige Franse koning Clotarius II en bij de kerkelijke hiërarchie, wat hem onder andere opdrachten tot bijvoorbeeld reliekschrijven opleverde. Blijkbaar was hij toen ook al een belangrijke sponsor van kerkelijke gebouwen.

Vervolgens benoemd tot koninklijk raadsheer en muntmeester⁸, vergelijkbaar met een huidige minister van financiën, zal hij ook opdrachten als diplomaat voor de dan nieuwe Franse koning Dagobert I gaan uitvoeren. Deze laatste had de reputatie een vrij vrolijk en losbandig leven te leiden, wat blijkbaar af en toe tot wrijvingen leidde. Na het overlijden van Dagobert I op 19.01.639 verlaat Elooi het hof en laat zich priester wijden.

Al vlug daarna, op 13.05.640⁹, wordt hij tot bisschop van Noyon verkozen.

Vanuit die uitvalsbasis verricht hij missionariswerk in de huidige provincies Brabant en Antwerpen, en trekt hij tot in Friesland. Ook is hij actief betrokken bij de stichting van verscheidene kerken en kloosters, naar gewoonte regelmatig op plaatsen waar voorheen heidense tempels stonden.¹⁰

Tussendoor blijft hij occasioneel nog actief in smidsen en ateliers voor sieraden.

Hij overlijdt in Noyon op 01.12.659 en zijn de facto heiligverklaring volgde snel bij vox populi.¹¹

Tot daar kort de blijkbaar historische feiten.

En daarop hebben zich doorheen de tijd een hoop verhalen geënt, waarvan sommige formeel als wonderen in de officiële hagiografie opgenomen zijn en andere die zich blijkbaar doorheen de tijd als bijkomende volkssagen ontwikkeld hebben.

Maar het zijn net deze aanvullende verhalen die in de geesten van de gelovigen indruk maakten.

veehandelaars, verdelers van ijzerwaren, dierenartsen, elektriciens, koperslagers, slotenmakers,...

⁸ Enkele van zijn muntstempels zijn tot op heden bewaard.

⁹ Dit volgens de meeste bronnen, andere bronnen (bijv. de Vaticaanse archieven) spreken van 12.05.641.

¹⁰ Cfr. Jan Verbesselt; *Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13^e eeuw*; deel 1; Geschied- en oudheidkundig genootschap van Vlaams-Brabant; Pittem; 1950; passim.

¹¹ Zoals in de vroege middeleeuwen meestal het geval was, dus zonder formele kerkelijke verklaring – info Marc Lindeijer sj, bollandist, mails 28.10.2019.

En er doen vele verhalen de ronde over sint-Elooi, vaak met een onderliggende zedenles van eerlijkheid, correct werk en een afkeer van verwaand gedrag. Hieronder de belangrijkste...

De afgehakte paardenpoot: waarschijnlijk het bekendste verhaal: Elooi was nog een leerjongen bij een pretentieuze smid, die zo overtuigd was van zijn eigen superieure kunnen, dat hij boven zijn smidse een bord met "meester – boven – de – meesters" had gehangen. Toen daar eens een onhandelbaar paard binnen werd gebracht wist niemand raad hoe dat aan te pakken. Tot Elooi naar het dier ging en het kalmeerde, de poot gewoon met een bij afhakte en er vervolgens een nieuw hoefijzer voor smeedde. Ondertussen stond het paard er kalmpjes te wachten zonder een druppel bloed te verliezen. Toen het afgewerkt was, duwde Elooi de poot gewoon terug

op zijn plaats en het paard stapte braafjes en perfect gezond mee naar buiten.

Toen enige tijd later een ander driftig paard de smidse binnen werd gebracht, probeerde de hovaardige smid hetzelfde: hij hakte de poot van het dier af... Maar dan liep het compleet mis: het dier bloedde geweldig, werd nog driftiger en niemand wist nog raad. Tenslotte wendde de smid zich tot Elooi met de smeekbede in te grijpen. Elooi beloofde alles in orde te brengen als de smid wat nederiger zou worden en dat bord buiten zou weghalen. Die belofde dat en Elooi herhaalde zijn wonderbaarlijk kunstje waarop het paard vrolijk hinnikend de smidse uitliep.

[Dit verhaal ligt aan de basis van het gebruik dat in heel wat kerken en kapellen waar sint-Elooi vereerd wordt men er een symbolisch kussen met een houten afgehakte paardenhoef op kan aantreffen.]

De gouden troon voor de koning: toen de Franse koning hem opdracht gaf om een gouden troon met edelstenen te maken, gaf hij Elooi daarvoor maar een erg beperkte hoeveelheid metaal. De troon werd gemaakt en van het onvermoede overschot

goud maakte Elooi ongevraagd zelfs nog een tweede troon. De koning was zo onder de indruk dat hij hem prompt in de hofhouding opnam.

De nagelgift: Elooi zou tijdens zijn omzwervingen wonderbaarlijk het verdwenen lichaam van sint-Kwinten (S. Quintinus) hebben teruggevonden, die onder meer gemarteld was door nagels in zijn lichaam te slaan.

[Dit verhaal schijnt aan de basis te liggen van de gewoonte dat men op sommige plaatsen aan sint-Elooi een handvol nagels offert bij ziekten die steken in het lichaam veroorzaken. De plaats waar hij het lichaam terugvond werd later Saint-Quentin genoemd.]

Het oude vrouwtje: tijdens zijn lange missionaristochten brak hij zijn houten wandelstok. Toen hij

bij een smidse kwam vroeg hij die stok met een ijzeren ring rondom te herstellen, maar de norske smid smeed hem hooghartig buiten: hij had geen tijd voor zo'n simpel klusje voor een armoezaaiër. Een oud vrouwtje dat buiten zat, raadde Elooi aan de ijdele smid aan te spreken met "baas-boven-baas" en toen hij dat probeerde, herstelde de smid onmiddellijk en met de glimlach zijn gebroken stok. Elooi bedankte het oude vrouwtje door haar vast te nemen en haar boven het smidsevuur te houden, en kijk: opeens was ze terug een jonge maagd... Toen Elooi vertrokken was, probeerde de hooghartige smid hetzelfde kunstje met zijn eigen, erg lelijke, vrouw maar daar liep het mis: de vrouw verbrande en stierf in helse pijn.

De gestrafte beer: toen Elooi als bisschop eens druk bezig was eigenhandig een kleine kapel te bouwen werd hij daarbij geholpen door een jongen die met zijn ossenwagen de stenen aanvoerde.

Een woeste beer kwam uit het bos en verscheurde de os. Elooi werd zo kwaad op die beer dat hij hem als boetedoening de straf oplegde de plaats van de os in te nemen. Sindsdien was die beer het braafste

*"Jan Hamers, paardensmid, meester-boven-meesters"
Tekening André Vlaanderen.*

Het verhaal van Smidje Smee

lastdier dat men zich kon indenken en bracht het de rest van zijn leven door met de jongen te dienen.

[Dit verhaal wordt aangevoerd als verklaring hoe het dorp Ourscamp¹² aan z'n naam kwam.]

Het geërfde paard: toen bisschop Elooï gestorven was, had hij gezorgd dat zijn brave en gewillige paard bij een simpele pastoor zou terecht komen. Maar de hautaine bisschop die Elooï in Noyon opvolgde, vond dat hij recht had op het dier en nam de pastoor het paard af.

Sindsdien werd het makke dier opeens schichtig en volledig onhandelbaar. Geen enkele veearts of paardenkenner kon helpen.

Tenslotte schonk de nieuwe bisschop het dier aan een edelvrouw, maar die werd door het paard afgeworpen en raakte daarbij ernstig gewond.

Terug bij de bisschop was er weer niks dat het paard kon rustig krijgen. Tenslotte raadde een simpele priester de bisschop aan het dier dan maar aan de oorspronkelijke pastoor terug te geven, met zo'n paard was er toch niks aan te vangen...

En van zodra het dier terug bij die pastoor was, bleek het terug even braaf en gewillig als in de tijd van Elooï. Bovendien verouderde het paard niet meer zolang het bij de pastoor bleef.

Naar veel van de hierboven aangehaalde gebeurtenissen, voorwerpen en onderliggende deugden zijn in de toneelstukken die volgen verwijzingen terug te vinden, die ongetwijfeld voor een vorm van herkenning bij het toenmalige publiek zorgden.

Tenslotte nog dit over sint-Elooï: eigenlijk waren er vroeger twee feestdagen te zijner ere: de "*kouwe Elooï*" op 1 december (zijn sterfdag) en de "*werme Elooï*" op 24 juni (zijn *translatiedag*: de dag van zijn herbegravenis met de verheffing van zijn relieken).

Die naamdag van sint-Elooï was volgens het volksgeloof ook een erg belangrijke "lotdag" (Merkeldag): het weer op die specifieke heiligendagen voorspelde het weer voor de daaropvolgende periode. Vandaar de weerspreuk: "*Vriest het met sint-Elooï, drie maanden geen dooi*", in het Duits zelfs: "*Fällt auf Eligius ein starker Wintertag, die Kälte vier Monate dauern mag*"....

¹² Tegenwoordig: Chiry-Ourscamp, in het Franse departement Oise, net ten zuiden van Noyon. In 1129 werd er een nu nog bestaande cisterciënzerabdij gesticht.

¹³ In Engeland wordt het sprookje "*The Smith and the Devil*" wel eens "*the oldest fairy tale*" genoemd.

Dit is een erg oud¹³ en ooit algemeen gekend volkssprookje, dat men in allerlei variaties in de meeste Westerse culturen kan aantreffen¹⁴.

Zoals vaker bij dit soort verhalen, handelt het over een eenvoudige volksmens die grote heren, heiligen en duivels te slim af is.

In deze streken en voor dit verhaal wordt het hoofdpersonage meestal "*Smidje Smee*" genoemd en de vertelling gaat dan als volgt:

Een ooit erg welvarende en rijke smid met heel wat werkvolk in z'n atelier was langzamerhand de armoede in gesukkeld. Toen de duivel hem dan aanbood in ruil voor zijn ziel een wens te doen, wou hij een bloeiende smidse met een hoop knechten. Wat de duivel hem dan ook voor twaalf jaar schonk.

Enige tijd later waren Jezus en sint-Pieter op stap en hun ezel verloor een hoefijzer. Toen ze binnenstapten bij Smidje Smee werden ze daar erg gastvrij ontvangen en de smid zorgde voor een nieuw zilveren hoefijzer want hij was in een goede bui. Smidje Smee dacht dat het arme lieden waren en dus deed hij dat allemaal gratis.

Waarop Jezus als dankbetuiging de smid drie wensen liet doen. Sint-Pieter suggereerde met veel nadruk dat hij zou wensen om in de hemel te komen, maar Smidje Smee negeerde hem. Hij wou een stoel waar niemand meer kon van rechtstaan tenzij hij dat toeliet, een krieckenboom waar niemand kon uit afdalen tenzij hij dat toestond en tenslotte een kleine zak waar ook niets uit kon geraken zonder zijn goedkeuring. Jezus vervulde die wensen en trok verder, samen met een erg verontwaardigde sint-Pieter, want de smid had zijn raad niet opgevolgd.

Twaalf jaar na hun eerste afspraak daagde de duivel terug op en kwam de ziel van de smid opeisen.

Smidje Smee zei dat hij zich ging omkleden en bood de duivel aan ondertussen even uit te rusten op de betoverde stoel. Wat de duivel nietsvermoedend deed en vervolgens vast kwam te zitten. De smid gooide het uiteindelijk op een akkoordje met de duivel dat hij hem zou vrijlaten in ruil voor nog eens

¹⁴ Ook vaak verwerkt tot (kinder-)toneel. Een internationaal bekende versie van dit verhaal is die van Charles De Coster (1827-1879): *Smetse Smee*, in *Légendes flamandes* (1861), dat de basis vormde voor de opera *Der Schmied von Gent* (première in 1932) van Franz Schreker (1878-1934).

twalf jaar zo'n goed leventje. Wat de duivel dan maar toestond in ruil voor zijn vrijheid.

Weer twalf jaar later stond die duivel opnieuw bij de smid om hem op te halen en hij zei dat hij zich geen tweede keer ging laten vangen aan die stoel. Smidje Smee bood dan aan, omdat het zo warm was en het zo'n lange tocht zou worden, dat de duivel zich maar eerst te goed kon doen aan de bloeiende krieken in zijn tuin. De duivel had daar wel trek in en klom in de boom. En hij kwam weer vast te zitten. Waarop Smidje Smee nog eens twalf jaar goed leven onderhandelde in ruil voor het vrijlaten van die duivel, die zwaar mokkend vertrok.

Tenslotte waren weer twalf jaren voorbij en deze keer verscheen Satan, de opper-duivel in eigen persoon, om zelf de ziel van de smid op te eisen. Smidje Smee zei bedroefd dat hij nu geen trucjes meer achter de hand had, nam z'n reisspullen en ze vertrokken beiden op weg naar de hel.

Onderweg kwamen ze voorbij een hoge toren en Smidje Smee vroeg Satan of die zichzelf zo groot als die toren kon maken. Tuurlijk kon dat, wat de duivel ook onmiddellijk demonstreerde. De smid applaudisseerde en vroeg of Satan zich ook heel erg klein kon maken, bijvoorbeeld klein genoeg om in deze zak te kruipen? Wat Satan direct bereid was te tonen...

Smidje Smee sloot vlug de magische zak en keerde terug naar zijn smidse. Daar riep hij al zijn knechten erbij, legde de zak op het aambeeld en iedereen begon uit volle

macht met mokers op de zak te hameren. Satan schreeuwde het uit van de pijn en om van die marteling vanaf te geraken, beloofde hij tenslotte Smidje Smee voor altijd gerust te laten. En de smid leefde nog lang en gelukkig...

Dit vertelsel kent in sommige versies nog een vervolg:

Toen Smidje Smee tenslotte bij het vuur van z'n smidse stierf, vertrok hij in de kleren die hij op dat

ogenblik aanhad op pad naar de hel, want hij vermoedde dat hij daar wel zou eindigen.

Maar Satan en z'n duivels wilden hem niet binnen laten omdat zij zich de episodens van de stoel, de krikelaar en het aambeeld nog levendig herinnerden en zo'n lepe lastpost bijgevolg liever kwijt dan rijk waren.

De smid trok dan maar naar de hemel.

Maar daar wou sint-Pieter als bewaker van de hemelpoort hem dan weer niet binnenlaten omdat hij nog altijd misnoegd was dat Smidje Smee indertijd z'n raad niet had opgevolgd.

Smidje Smee had echter z'n schootsvel uit de smidse nog aan en terwijl sint-Pieter nog volop z'n verontwaardiging aan 't ventileren was, gooide Smidje Smee z'n schootsvel vlug door de open hemelpoort en sprong daar vervolgens snel op.

Sint-Pieter wou hem buitengooien, maar de smid vertelde fijntjes dat hij op zijn eigendom zat en dat

sint-Pieter daar nu eens niks aan te zeggen had. Die laatste kon dat niet verkroppen en riep er dus Jezus bij.

Toen Jezus de sluwe smid herkende, die hem indertijd zo goed ontvangen had en z'n ezel gratis een nieuw en zilveren hoefijzer had bezorgd, begon hij te glimlachen en zo geraakte Smidje Smee dan toch in de hemel...

Een alternatief einde dat ook bestaat, verhaalt:

Smidje Smee zat dus op z'n schootsvel net binnen de muren van de hemel

en sint-Pieter werd alsmaar kwader.

En dus bedacht die een list: hij organiseerde een processie, zodat Smidje Smee bij het voorbij trekken daarvan wel moest rechtstaan en plaats moest maken voor de stoet. Waarop sint-Pieter hem dan bij de kraag kon vatten en uit de hemel gooide.

Smidje Smee stond daar dan tussen hemel en hel en kon nergens meer naartoe.

Hij opende op die plaats dan maar een kroeg die hij 'Het Huis ten Halven' noemde...

Bert Peleman (1915-1995)

Albert Leopold Florent Peleman werd te Puurs in een kruideniers-/koffiebrandersgezin geboren. Al jong tot de culturele wereld en de kunsten¹⁵ aangetrokken, werd hij tijdens zijn retorica aan het kleinseminarie in Hoogstraten al lid van het AKVS.¹⁶ Tijdens zijn studie politieke en sociale wetenschappen in Leuven (die hij na anderhalf jaar opgaf) engageerde hij zich ook volop in Vlaamsgezinde studentenkringen. En schreef al gedichten en cabaretvoorstellingen, iets waar hij al in 1935 wist mee op te treden in de radio-uitzendingen van de toenmalige KVRO.¹⁷

Tegelijk raakte hij in de ban van Jef Van Bilsen en Joris Van Severen en trad toe tot het *Verdinaso*.

Beide engagementen, dat voor de letteren¹⁸ en dat voor de Vlaamse beweging, zouden een rode draad doorheen de rest van zijn leven worden.

Zijn eerste gedichten begonnen gepubliceerd te raken en vanaf 1937 groeide zijn naambekendheid, zeker in de kringen die zijn "*exuberantie, vitalisme en volksverbondenheid*" apprecieerden. Na ook even als cultuurrecensent voor een krant gewerkt te hebben, werd hij in 1939 cultureel medewerker van het NIR, waar hij onder meer luisterspelen maakte. Tijdens de mobilisatie diende hij als onderluitenant in het Belgisch leger en stelde in die periode een bloemlezing met lofbetuigingen aan het adres van Leopold III samen. In 1940 verbleef hij minder dan twee maanden in Beieren in krijgsgevangenschap.

En dan volgde de periode van WO2, waarin hij zich steeds dieper in de collaboratie zou begeven: hij werd eerst ondervoorzitter van de *Brabantse Kunstenaarsfederatie* en hoofdreferent voor kunst en letterkunde op *Zender Brussel*¹⁹, waar hij opviel door zijn uitgesproken pro-Duitse houding, fel

anticommunisme en fascinatie voor het oude Vlaamse boerenleven. Hij werd ook kaderlid bij het VNV²⁰ en *banleider* bij de *DM-ZB*.²¹

Begin 1942 stopte hij met zijn radiowerk om het departementshoofd *Stijl en Vorming* bij de *DM-ZB* te worden. In die periode schreef hij naast enkele dichtbundels ook strijdliederen voor onder andere het *Vlaams Legioen*, de *Zwarte Brigade* en de *NSKK-Vlaanderen*.²² Na een conflict omtrent zijn broer die aan het oostfront vocht (waar Bert Peleman overigens op bezoek trok) verliet hij de *DM-ZB* en werd tot het einde van de oorlog hoofdredacteur van een geïllustreerd weekblad dat aan de krant *Volk en Staat* van het VNV verbonden was.

In 1946 werd hij wegens landverraad ter dood veroordeeld, maar die straf werd in 1948 naar levenslang omgezet.

Tenslotte, op voorspraak van vele academici en kunstenaars (van allerlei strekkingen) kwam hij al op kerstavond 1950 vrij.

En vanaf dan zal hij zich politiek niet meer profileren, maar zich louter op het schrijven van gedichten en toneel concentreren, naast de promotie van toerisme (vooral voor de Scheldestreek), culturele activiteiten en interesse voor de Vlaamse volkscultuur.

Zijn inbreng voor de sint-Elooiaactiviteiten beruste dus eigenlijk op een vrij toevallige samenloop van omstandigheden: Bert Peleman was in 1953 als "repressie-zelfstandige" met zijn echtgenote en drie zonen in het *Sterckxhof* in Oppem gaan wonen, een oude herenhoeve die hij prompt tot *Breugelhof* herdoopte. Daar zou hij tot 1959 verblijven.

Net in die jaren zaten ook even verderop op de Hasseltberg enkele mensen het teloorgaan van de plaatselijke Sint-Elooivieringen te betreuren en wilden die terug leven inblazen.

En uit de combinatie van die beide partijen is de heropleving midden jaren '1950 geboren...

Groenendijck, Mon Maerentack, Tijl, Ulenspiegel, Herman Verwilghen en Walter van Weert.

¹⁹ De Duitsgezinde zender die vanaf 31.07.1940 de uitzendingen van het NIR tijdens de bezetting overnam.

²⁰ De politieke partij *Vlaams Nationaal Verbond*.

²¹ De *Dietsche Militie – Zwarte Brigade*, een geüniformeerde paramilitaire collaboratiegroep.

²² Het *Nationalsozialistische Kraftfahrkorps*, de paramilitaire logistiekafdeling van de *NSDAP* (*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*).

¹⁵ Een algemene beschrijving van de tijdsgeest in de artistieke kringen in: Virginie Devillez, *Kunst aan de orde 1918-1945*, Dexia-Snoeck, 2003, passim.

¹⁶ *Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond*.

¹⁷ *Katholieke Vlaamsche Radio-Omroep*, een soort zendgemachtigde vereniging die via het NIR (het *Nationaal Instituut voor de Radio-omroep*: de voorloper van de BRT, later de BRTN en nu de VRT), uitzond.

¹⁸ Van hem zijn ook een roman, schilderijen en beeldhouwwerk bekend, zij het soms onder een schuilnaam: onder andere: Dirk Dijkmans, Geert

Het begin op de Hasseltberg

Wanneer die speciale band tussen sint-Elooi en de kapel eigenlijk precies begon, is onduidelijk.²³

Vast staat dat het gebied *Hasselt* in 1197 al geruime tijd bewoond was²⁴, vermits deze *mansus apud Hasselt* in een oorkonde aan de abdijs van Grimbergen van dat jaar aangehaald wordt.

Er was op dat ogenblik ook al minstens een bedeplaats, vermits er ook ene *Arnoldus, presbyter* (= priester) *de Hasselt* in vermeld wordt.

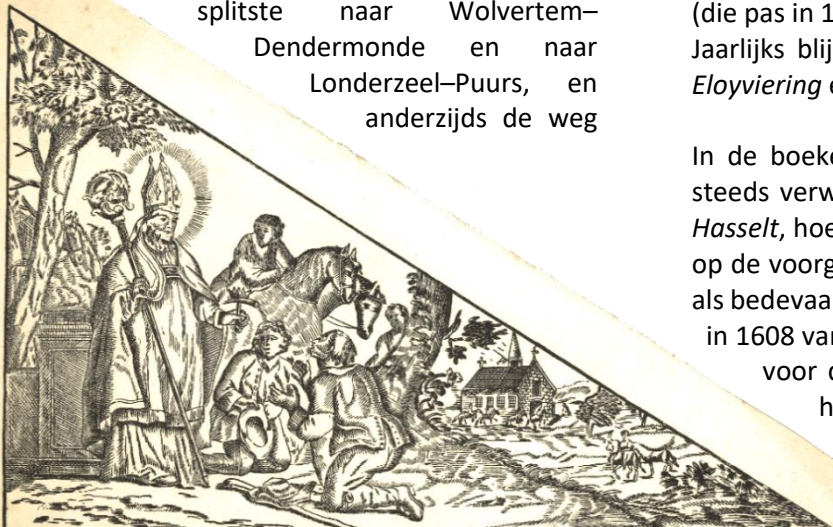
Maar pas in 1222 wordt voor het eerst expliciet melding gemaakt van een *Capella tot Hasselt*.

De aanwezigheid van een kapel ter plaatse op de Hasseltberg is sinds dan een constante, ook al is ze blijkbaar door omstandigheden ook verscheidene periodes onbruikbaar geweest (cfr. infra).

Maar is die bidplaats meer dan een half millennium vóór die eerste vermelding ook door de rondtrekkende bisschop Elooi zelf gesticht?

We weten dat missionarissen toen ook vooral langsheen de bestaande wegen uit de Romeinse tijd trokken en de Hasseltberg ligt inderdaad bij een kruising van *diverticula* (= secundaire wegen):

enerzijds de baan die vanuit Laken–Meise naar Hasselt liep en zich dan verder splitste naar Wolvertem–Dendermonde en naar Londerzeel–Puurs, en anderzijds de weg

S. ELOY BEHOEDER VAN ONSE BEESTEN BIDT VOOR ONS . . .

²³ Cfr. Constant Van Noppen; o.c.; passim / Achiel Bettesone; o.c.; passim / Jan Verbesselt; o.c.; deel 2; 1964; blz. 77 e.v. en 129 e.v. / Jef Heyvaert; *Meise van oorsprong tot 1940*; Meise; 2005; passim.

²⁴ Er wordt vrij algemeen van uit gegaan dat Hasselt eigenlijk het oudste kerstening-centrum in de omgeving is (omwille van een nog ouder, heidens vereringscentrum aldaar?), de huidige moederparochie sint-Martinus in Meise zou bijvoorbeeld pas later ontstaan.

van Asse–Oppem naar Beigem – Zemst.

Bisschop Amandus, de tijdgenoot-missionaris van bisschop Elooi in deze streken, was zeker in de buurt (cfr. Strombeek), maar louter vanuit die logica de “quasi-zekere conclusie” trekken dat bijgevolg de bidplaats hier zelf ook uit de 7de of 8ste eeuw dateert en/of dat bisschop Elooi persoonlijk op de Hasseltberg actief was, is misschien wat kort door de bocht... het is een reële mogelijkheid, maar dit alles kan op dit ogenblik nog niet met aantoonbare feiten onderbouwd worden²⁵.

Vanaf halverwege de jaren ‘1500 vinden we de eerste onbetwistbare sporen van een specifieke sint-Elooverering op de Hasseltberg.

Bijkomende factor is ongetwijfeld dat sint-Elooi ook speciaal tegen de pest wordt aanroepen, ziekte die ook hier in die 16de eeuw zware ravages aanricht. En dat alles dan nog naast de oorlogstijden en hongersnoden waar men onder te lijden heeft.

In 1566-1567 wordt de kapel zwaar beschadigd en na een nieuwe beeldenstorm in 1578 staat het gebouw zelfs tot 1580 zonder dak.²⁶

Toen de toestand zich wat stabiliseerde komt de verering terug op gang en uit het bewaarde financiële notaboek weten we dat in 1590 er al grote *begankenis* is op *Sinte Loysdach in de winter*. Datzelfde jaar boekt men een uitgave om *eenen St Loye doen te maecken* en men bestelt ook een klok (die pas in 1608 zal aankomen).

Jaarlijks blijkt men ook een *hoomisse voor de St Eloyviering* en op Paasdag een *lof* op te dragen.

In de boeken wordt naar de kapel evenwel nog steeds verwezen als die van *onze lieve vrouw tot Hasselt*, hoewel de verering van sint-Elooi duidelijk op de voorgrond begint te treden. En dat de kapel als bedevaartsoord groeit blijkt ook uit de aanmaak in 1608 van driehoekige vaantjes (17 x 26,5 cm)²⁷

voor de pelgrims. In de jaren daarna wordt het geheel snel verder verfraaid (onder andere een heleboel kerkuitrusting en ook een *nieuwe croon voor St-Eloy* in 1627,...).

²⁵ In 1986 waren er ter plaatse enige vluchtige pogingen tot archeologisch onderzoek, maar sporen ouder dan de 14de eeuw werden op dat ogenblik niet aangetroffen.

²⁶ Het gebouw wordt in die periode ook een tijdje gebruikt om te *tassen* (= graan op te slaan).

²⁷ Hiervan zijn nog enige exemplaren bewaard (mogelijk al eerder aangemaakt dan dat jaar, maar 1608 is het vroegste jaar hiervoor in de rekeningen). Meestal werd dit soort *devotionalia* aan de staldeuren geaigeld.

Met wisselende voorspoed...²⁸

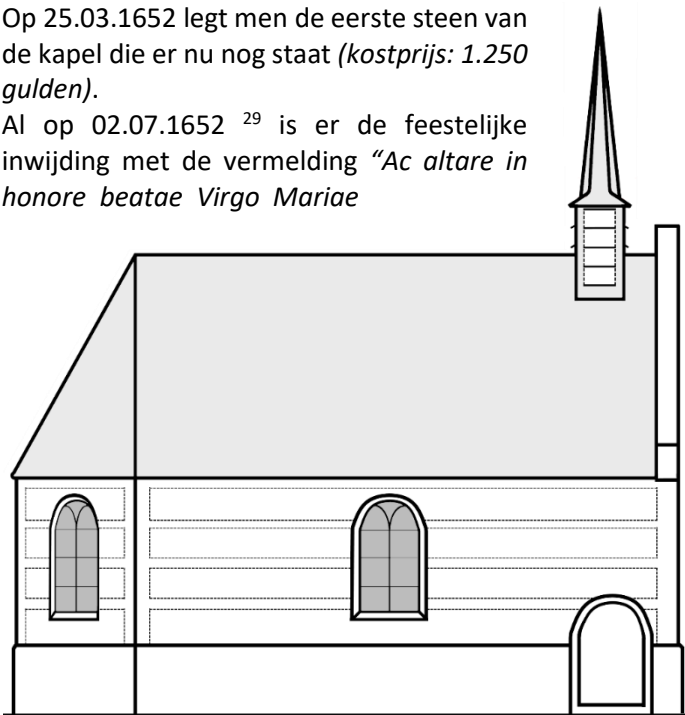
Hoewel er voor sommige daaropvolgende periodes soms weinige bronnen aanwezig zijn (ook al samen met en door de woelige periodes die onze streken bleven teisteren) blijkt er sindsdien duidelijk een soort golfbeweging te zijn in het fortuin van de sint-Elooi kapel en de cultus op de Hasseltberg. Gezagsstabiliteit en militaire vredes gingen duidelijk hand-in-hand met het fluctuerende succes van de bedevaartsplaats.

In het begin van de 17de eeuw leven de activiteiten dus terug op. Ook de traditie om tijdens de sint-Elooi vieringen een *ommegang* te houden (= in stoet met paarden, ruiters en pelgrims driemaal rond de kapel te trekken) gevolgd door een *zegening van de bedevaarders*, blijkt uit die tijden te dateren.

En dan komt in 1648 vanuit de Grimbergse abdij het fiat om het bestaande gebouw te gaan vervangen door een nieuwe en grotere kapel.

Op 25.03.1652 legt men de eerste steen van de kapel die er nu nog staat (*kostprijs: 1.250 gulden*).

Al op 02.07.1652²⁹ is er de feestelijke inwijding met de vermelding "*Ac altare in honore beatae Virgo Mariae*

²⁸ Naast voorvermelde bronnen wordt hier vooral gesteund op verspreide gegevens in het *archief van de sint-Elooi gezellen* (op dit ogenblik ten huize van Frans Heyvaert) en op het *Berla-archief* (eigen bibliotheek en dozen 423-1 en 423-2).

Belangrijke stukken in dit verband waren vooral het *verslagboek van de sint-Elooi gezellen*; het (anonieme) *Verslag over de St Elooi-manifestatie van 1955* (december 1955); het *referaat* van Frans Heyvaert op de *academische zitting van 22-23 juni 1985* tijdens de eerste Europese sint-Elooi viering; de bundel *In memoriam Bert Peleman* door Achiël Bettessone (1995); Bert Peleman,

ac Sancti Eligii".

Vanaf dan wordt er ook naar verwezen als de *nieuwe Capella van Sint Eloy tot Hasselt* en is sint-Elooi er dus nu ook officieel de patroonheilige.

Maar het worden eind 17de eeuw weer onzekere tijden met onder meer zwerfende soldatenbendes. En dat laat zich ook hier voelen: zo wordt het gebouw in 1684 door Franse soldaten beschadigd³⁰ en in 1695 terug door muitende Franse militairen geplunderd en opnieuw zwaar beschadigd. En ook de daaropvolgende jaren blijven hier hongersnoden en plunderingen voortgaan.

Toen in 1713 het nieuwe Oostenrijks gezag de leefomstandigheden terug stabiliseerde, wordt de kapel weer verder hersteld en gaan de bedevaartactiviteiten terug aantrekken.

Maar gedurende de jaren '1740 rollen er opnieuw oorlogen met Franse, Oostenrijkse, Hollandse en Engelse legers over Vlaanderen.

De rust keert vanaf 1748 opnieuw wat terug en dan schrijven we 1752: ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan is men er in geslaagd in Rome relieken van sint-Elooi te bekomen.

In 1753 laat men in Brussel een zilveren reliekschrijn maken (*kostprijs 22 gulden en 19,5 stuivers*) en op 24.11.1754 (de *Sondagh voor Sint Eloydag*) wordt het geheel plechtig naar de kapel gebracht.³¹ Een *nieu beelt ofte buste van S. Eloy* wordt die dag eveneens in de kapel binnen gedragen.

De verfraaiingen gaan door: in 1765 vernieuwt men het torentje en in 1771 wordt een (sindsdien weggehaalde) preekstoel geïnstalleerd.

Dat alles zal vanaf dan een duidelijke extra-aantrekkingskracht op de pelgrims uitoefenen, wat ook blijkt uit de kosten die regelmatig geboekt worden voor de aanmaak van honderden vaantjes.

En weer komen oorlogstijden voor de bevolking: eerst vanaf 1786 de periode van de Brabantse

Bladerend in mijn Brabants dagboek: hoppe-hoppe-haver-hooi! Leve sint-Elooi! (artikel *Brabant*, juni 1975); Bert Peleman, *Bladerend in mijn Brabants dagboek: van "Coninck Dagobert" tot Koning Boudewijn* (artikel *Brabant*, april 1976); typoscripten van toespraken en directe en indirecte getuigenissen van betrokkenen.

²⁹ Volgens andere bronnen: 30.07.1652.

³⁰ In 1688 volgt er dan de herstelling van een deels ingestorte muur en nieuw stucwerk aan de zoldering.

³¹ Dit reliekschrijntje is achteraf zeer lange tijd zoek geraakt. Uiteindelijk werd het in 1985 in een koffertje in de sint-Martinuskerk van Meise teruggevonden.

Omwenteling tegen de Oostenrijkers (dat jaar moet ook het altaar hersteld worden), nadien gevolgd door de inval van de rovende Franse troepen (1789)³² en de chaotische strijd die daar jarenlang overal op volgt.

In 1794 krijgen de Franse troepen definitief de overhand en het invoeren van de principes van de Franse revolutie zorgt voor het finaal wegvegen van het ancien régime, inbegrepen de privileges, de rol en het aanzien dat de katholieke kerk voordien genoot.

In de winter van 1794-1795 wordt de kapel opnieuw geplunderd³³ en tenslotte in 1796 gesloten en verder als schuur en stal gebruikt.

In april 1800 kunnen kerken en kapellen opnieuw opengaan en Napoleon brengt met zijn concordaat (15.07.1801) een nieuwe *modus vivendi*.

Met de herstelling van de kapel wordt blijkbaar al in de eerste jaren van de 19de eeuw aangevat, want er zijn sporen dat er vanaf 1808 terug een wekelijkse mis wordt opgedragen.

Heel waarschijnlijk betekende ook het verlenen in 1812³⁴ door de toenmalige paus van een volle aflaat tijdens het *octaaf* van 1 tot 8 december (= de periode van de sint-Elooiherdenkingen) een extra-aansporing voor de bedevaarten.

Met de Hollandse periode (1815-1830) en dan de Belgische afscheiding (1830) begint de stabielere "rustige" 19de eeuw voor deze streken, met een heropleving van het gewone leven en hier dus ook die van de volksdevoties.

Wat niet belet dat men ook de volgende decennia de nodige slechte oogsten, hongersnoden en (dieren-) epidemieën kent...

Dit soort ellende betekent voor een plattelandsbevolking natuurlijk een extra-stimulus om de bescherming van sint-Elooi te verzoeken.³⁵

Dat de kapel vanaf 1819 eigenlijk terug regelmatig kan functioneren, blijkt uit de boekingen van het offergeld.

Ook het onderhoud van het gebouw gaat voort, zo komen er in 1823 nieuwe ramen en zijn er in de jaren daarop meermaals belangrijke schenkingen voor de kerkuitrusting te noteren.

De slechte oogsten, veesterften en cholera- en tyfusedemieën van 1840-1855 betekenen een stimulans voor de devotie bij de kapel, maar vanaf dan gaat de aantrekkingskracht langzaamaan dalen tot die bij de aanvang van de eerste wereldoorlog een dieptepunt bereikt.³⁶

In 1909 en 1913 gebeuren nog een aantal onteigeningen van stukken van het perceel waar de kapel op staat om op die manier de huidige Nieuwelaan te kunnen aanleggen. Die werken worden echter stopgezet omwille van de Duitse bezetting.

Gedurende de jaren 1914-1918 is de kapel gesloten en wordt door de bezettende troepen als paardenstal gebruikt.³⁷

Bij het wegtrekken van de Duitse soldaten blijken er ernstige beschadigingen aan het gebouw te zijn en is bijvoorbeeld ook het oude barokaltaar zwaar gehavend.

Maar op 11.11.1918 komt de vrede en op 1 december van dat jaar is er al terug een sint-Elooiherdenking in (of bij) de verwoeste kapel.

En men zet zich nog maar eens aan een reeks dringende noodherstellingen, zodat op 04.04.1921 de kapel terug plechtig kan ingewijd worden.

De traditie van de missen op de eerste maandag van elke maand en de paardenzegening op 1 december worden terug een vast stramien.

Maar er zijn ook ingrijpender herstellingen nodig en zo werd beslist het geld van de onteigeningen van de stukken grond voor de Nieuwelaan daaraan te besteden.

³² De zilveren kelk en het reliekschrijntje worden dan veiligheidshalve in de tuin van de koster begraven.

³³ De Franse troepen hebben op dat ogenblik overigens hun kamp op de Hasselberg opgeslagen.

³⁴ Dat gebeurt achteraf nog meermaals, bijvoorbeeld in 1828, 1918,...

³⁵ Dat ze daarbij offeranden brengen is een evidentie, en dat is niet alleen geld: traditioneel blijken er eveneens schenkingen van (halve) varkenskoppen, pluimvee, boter en andere landbouwproducten te zijn geofferd om de

bescherming van vee en vooral paarden af te smeken. Deze giften worden dan verkocht ten bate van de kapel.

³⁶ Dit valt allemaal ook onrechtstreeks af te leiden uit de stopzetting van de aanmaak van de bedevaartvaantjes, de noodzakelijke verkoop in 1896 van bomen om het dak te kunnen herstellen, enz...

³⁷ Net als tijdens de Franse bezetting neemt men in 1914 z'n voorzorgen: de belangrijkste voorwerpen uit de kapel worden tijdig in de sint-Martinuskerk van Meise verstopt en de jaarlijkse sint-Elooiherdenkingen op 1 december gaan in die periode ook daar door.

De eerste heropleving

Het gebouw is ondertussen blijkbaar zo vervallen geraakt dat er nogal wat landbouwers beginnen aan te dringen om in de toekomst de herdenkingen dan maar in de kerk van Meise te organiseren. Maar de toenmalige pastoor Cools verzet zich en forceert het dispuut door de relieken, beelden en andere voorwerpen terug naar de sint-Elooi kapel over te brengen.

Op 01.12.1923 noteert men naast de bedevaarders terug 70 ruiters met paarden op de Hasseltberg. Maar weer volgt na een aantal groei-jaren een teruggang doorheen de jaren '1930. Tijdens de tweede wereldoorlog blijft de kapel open, maar de vieringen zitten op een compleet dieptepunt.

Na WO2 verandert het dagdagelijkse leven ook hier grondig: niet alleen vermindert het plattelandskarakter van de omgeving, verdampt verder het belang dat men aan bedevaarten en dergelijke hecht, maar ook wordt het belang van de landbouw en smederijen minder groot en komen er volop tractoren de plaats van paarden innemen. Dat laat zich ook voelen op de Hasseltberg. Na 1945 proberen lokale bewoners de draad terug op te pikken, maar dat komt allemaal eigenlijk niet goed van de grond.

Wel slaagt men er in het gebouw op 15.03.1951 als beschermd monument te laten klasseren.

In 1952 zou men eigenlijk het 300-jarig bestaan van de kapel kunnen gaan vieren, maar daar is zelfs geen spoor van terug te vinden.

In de jaren die volgen doen bewoners van de Hasseltberg nog inspanningen om de zaken recht te trekken³⁸, maar het brengt qua opkomst tijdens de herdenkingen eigenlijk allemaal weinig zoden aan de dijk.

En op 01.12.1954 duiken er zegge en schrijve maar 4 bedevaarders-met-paard meer op...

Die «vier paarden van 1954» zijn blijkbaar de druppel die de emmer bij enkele plaatselijke figuren doet overlopen en men gaat reageren...

³⁸ Er vertrekken in die jaren diverse brieven naar de overheden met klachten dat de kapel al ruim 20 jaar niet goed onderhouden wordt, dat de wegen bij de kapel er slecht bijliggen,...

³⁹ Over dit *Edele Brabant* is niet veel terug te vinden. In de woorden van Peleman zelf betrof het: *een kunstenaarsvereniging die zich tot doel stelde in het gebied tussen Asse en Grimbergen allerlei kulturele manifestaties in te richten en tevens hardnekkig het bedreigde maar nog niet zo zwaar geschonden*

Bert Peleman was ondertussen in het nabijgelegen Oppem in het *Breugelhof* (voorheen en nadien: het *Sterckxhof*) ingetrokken en had daar met een aantal cultureel gelijkgezinden van vroeger een soort vriendenkring opgericht: *Edele Brabant*.³⁹

En Peleman ziet ook wel wat in deze plaatselijke sint-Elooi-folklore. Hij trekt in de loop van 1955 naar allerlei overheden, organisaties en firma's, en steekt vervolgens voor december 1955 een heel programma in mekaar.

Hij mikt tegelijk op een breder potentieel publiek: naast de "gewone" bedevaarders en de ruiters-met-paard, richt hij ook een expliciete oproep naar smeden en andere metaalbewerkers, boeren met tractoren en zelfs met pikdorsers...

Maar de kapel op de Hasseltberg is nog steeds in zo'n povere staat, dat Peleman dit een onaanvaardbaar decor vindt om daar dan zo'n dag te laten doorgaan. Zijn programma speelt zich dan ook zowat helemaal in Meise-dorp af: aldaar beginnen, vervolgens tussen 11 en 12 uur een stoet van Meise-centrum naar de Hasseltberg en terug, dan verder alles terug in het dorp zelf. Anders gezegd: buiten dat éne uurtje en de zegening terwijl de stoet daar voorbij trekt, heeft het allemaal eigenlijk niks meer met de Hasseltberg te maken... De brochures met deze planning worden gedrukt en al breed verspreid om bezoekers aan te trekken.

Dat schiet bij een aantal bewoners van de Hasseltberg zwaar in het verkeerde keelgat: zij hebben, vaak sinds heel wat generaties, als een losse groep zich steeds ingespannen om die vieringen te organiseren en het gebouw te onderhouden... en nu verdwijnt door een derde "achter hun rug" opeens zowat alles naar elders...

Wat dan volgt laten we letterlijk en integraal lezen in het verslag⁴⁰ dat toen over die gebeurtenissen werd opgemaakt:

natuurschoon te beschermen (artikel *Brabant*, april 1975). Jan Lindemans, Gaston Durnez en andere bekende namen waren er ook bij betrokken.

Maar de voorttrekkersrol binnen die kring werd duidelijk door Peleman gespeeld, zeker als het over zaken in verband met sint-Elooi op de Hasseltberg ging.

⁴⁰ *Verslag over de St Elooi-manifestatie van 1955* (december 1955). Dit verslag is een anoniem gestencild typescript, maar alles wijst er op dat het van de hand van Jan Bogaerts is.

Verslag over de St Elooi-manifestatie van 1955

Wanneer er dit jaar van verschillende zijden gevraagd en er ook toe besloten werd een verslag over dit belangrijk gebeuren op de Hasseltberg op te stellen, vallen de redenen hiervan niet ver te zoeken.

Al hetgene er ten tonele verscheen en achter de schermen gebeurde, was waarlijk niet in te denken en ging alle perken te boven.

Vooraleer nochtans de belangrijkste feiten zoals deze zich hebben voorgedaan, zoveel mogelijk chronologisch aan te halen, dienen er vooreerst nochtans enkele woorden gewijd aan de toestand zoals deze zich de laatste 15 jaar voordeed.

Het wegwijnen van de mooie St Elooi-traditie was een voldongen feit geworden waaraan de oorlog en het gebrek aan mensen met initiatief wel veel schuld zullen hebben.

De modernisering van de laatste jaren zal er voorzeker ook niet vreemd aan zijn, daar in de nabijheid van onze hoofdstad, de paardenkracht stelselmatig door motorisatie verdrongen wordt. Ook op de hoeven vereist een rationele uitbating moderne middelen.

Al de oorzaken van verval opsommen, zou ons nochtans te ver leiden, doch de toestand was zodanig kritiek geworden dat er vorig jaar slechts 4 bedevaarders met hun paard waren opgekomen.

Zulke armzalige taferelen waren voor ons, Hasseltbergbewoners, die St Elooi in het hart dragen, treurig om aan te zien.

Velen onder ons vernamen gedurende al die jaren wel dat onze kapel door de Koninklijke Commissie van Monumenten en Landschappen geklasseerd werd, wat dus ten volle de betekenis onzer kapel aanduidt, doch het bleef er bij!

1955

Het jaar verliep en niets meldenswaardigs te signaleren hier boven op onze Hasselt-kapel; de vermoedens waren ook legio omtrent hetgeen gebeuren zou tot de zaterdagavond 19 november.

Jef Vanden Breede, de waard uit het café «De Rust op den Berg»⁴¹ was verbolgen en ieder die het horen wilde klampte hij aan.

In de loop van de week had hij immers in het dorp vernomen dat er een zekere Hr Peleman van Oppem met grootse plannen in zijn hoofd liep voor het organiseren van een machtige St Elooi-manifestatie op amper 14 dagen van de feestdag van onze patroon.

Jef had zelfs een programma in handen gekregen en brulde 't uit tegen de gewone zaterdagavondbezoekers van zijn café onder wie Jan Bogaerts die hij bijzonder onder handen nam. En inderdaad was er reeds een programma waar onder andere het volgende vermeld stond:

FEESTPROGRAMMA

“inrichting Edele Brabant”

Sint-Elooi en Smidje Smee-viering
te Meise op 1 december 1955

9u 30 Verzameling der deelnemers op het Kerkplein te Meise. Ondertussen beiaardconcert door Jef Rottiers, gemeentelijk beiaardier. Verwelkoming door Burgemeester J. Van Campenhout.

10 uur Plechtige Hoogmis in de parochiale kerk of bij gunstig weer in open lucht door Z.E.H. Brams, Pastoor van Meise.

11 uur Feestelijke optocht naar de Sint-Elooi kapel op de Hasseltberg, op de kop van de stoet: Sint-Elooi en Smidje Smee. Vooraf korte toespraak door dichter Bert Peleman namens “Edele Brabant”. Op de Hasseltberg: Zegening door Hoogerwaarde Heer Prelaat van de Abdij van Grimbergen der paarden, tractors en pikdorsers evenals van alle deelnemers.

Ja, van de «Hasseltberg» was weinig sprake en de Plechtige Hoogmis in de kapel was zelfs naar Meise bij St Martinus verhuisd; ook de bedevaarders met hun paarden dienden zich op 't gemeenteplein te verzamelen in strijd met de aloude gewoonten van vroegere jaren.

Bij die discussies van die zaterdagavond liep Jef Vanden Breede buitengewoon van stapel, niettegenstaande de aanmaningen van Marie, zijn echtgenote, tot meer gematigdheid en niet te opstandig te keer te gaan tegen de gemeentelijke overheden, Mr Pastoor inclusief.

Dhr Peleman had het ook hard te verduren.

⁴¹ De herberg “Rust op den berg” was een populair café op een goeie honderdtal meter van de kapel, aan de overkant van de Nieuwelaan (nu: Zonnelaan 17).

Traditioneel werd daar bij vergaderingen van de gezellen en bij de vieringen kalfskop (“geperste kop”) op tafel gezet. Dit gebouw is nu een gezinswoning geworden.

Het Inrichtend Comité

« EDELE BRABANT »

in samenwerking met

het Gemeentebestuur van Meise,
het Sint-Elooi-komité van de Hasseltberg,
de B. J. B. Brabant,
de Belgische Boerenbond,
de Regionale Smedenbonden,

dankt van harte

allen die door hun geldelijke of geestelijke steun deze Sint-Elooi en Smidje Smeeviering hebben mogelijk gemaakt.

Naast de afzonderlijke weldoeners dankt het Comité in het bijzonder de firmas:

DEVIS, ijzerwaren, Brussel

HANOMAC, Tractors en Landbouwmachines
vertegenwoordigd door THOMAS, Merchtem

TRACTORS DAVID BROWN en M.A.N.
Pikdorsers en Oogstmachines CLAAS-PATENT
Pikdorsers en Dorsmachines L. CLAEYS, Zedelgem
vertegenw. door HAVERALS en Zoon, Humbeek, tel. 51.04.75

VABOR-Aspen, vertegenw. door Fr. SEGERS, Ruisbroek (Boom)

PEETERS Gebroeders, IJzerwaren en Kachels, Boom.

FEESTPROGRAMMA

- 9 u. 30 Verzameling der deelnemers op de betonbaan naar Oppem.
V o l g o r d e : **1.** Engelen met het «Smidse-wonder»; **2.** Sint-Elooi en Smidje Smeee te paard; **3.** B.J.B.-ruiters; **4.** Smeden, Loodgieters IJzerhandelaars, enz.; **5.** Landbouwers met paarden; **6.** Smidje Smeee in zijn smidse; **7.** Tractoren; **8.** Pikdorsers.
- 10 uur Plechtige Hoogmis in de Sint-Elooi-kapel door Z. E. H. Brams, Pastoor van Meise. Alleen de bedevaarders zonder paard of tractor nemen plaats achter de haagomheining van de kapel.
De ruiters, enz. doen tijdens de H. Mis driemaal de «omme-ganc» langs de Sint-Elooiweg, terwijl gezongen en gebeden wordt.
Vóór de H. Mis Zegening der deelnemers, der paarden, tractoren, pikdorsers, enz. door Hoogeerw. Heer Prelaat v/d abdij te Grimbergen.
- 11 uur Feestelijke optocht naar het Gemeenteplein te Meise waarin **alle** deelnemers (dus ook de gewone bedevaarders) mee op stappen.
Ondertussen beiaardconcert door Jef Rottiers, gemeentelijk beiaardier. Verwelkoming door Burgemeester J. Van Campenhout en korte toespraak door dichter Bert Peleman namens «Edele Brabant». - Aansluitend uitreiking der ereprijsen en verrassingen.
- 12 uur Opening van de tentoonstelling van "Kunstsmeedwerk", waaronder enkele der meesterwerken van Lode Van Boeckel uit Lier en de Gebroeders Vissers uit Breendonk, in de zaal "Kursaal". Korte openingsrede door Dr. Jan Verbesselt, Adjunct-Conservator van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel. Stellen verder ten toon : de heer Remi Van Bouwelen uit Ruisbroek-Sauvegarde; de Firma «Bexib» Belgijlei 21 uit Antwerpen en andere kunstenaars.
- De tentoonstelling blijft geopend tot Zondagavond,**
12 u. 30 Sint-Elooimaal in de "Kursaal", met feestrede door Volksvertegenwoordiger Dr. J. Van den Eynde. - Gratis deelname van allen die met een paard, een tractor of gemotoriseerde landbouwmachine de Sint-Elooi en Smidje Smeeviering bijwonen.

EEN GULDEN RAAD!

Moeders, meisjes, komt mee kijken!
Ziet de «oude smeedkunst» prijken!
Weet het waar geluk te zoeken
en bakt 's avonds PANNEKOEKEN!

Het verbeterde feestprogramma voor 01.12.1955
na de interventie van de mensen van de Hasseltberg.

Tenslotte werd door Jan Bogaerts de koe bij de horens gevat en beslist dat hij de zondagmorgen Jef zou komen halen om rond 9 uur naar dhr Peleman toe te gaan om het misnoegen van de Hasseltberg uit te drukken. Het besluit was genomen: «wij gaan protesteren», «St Elooi komt niet buiten of anders doen wij hem verdwijnen» en wat al meer.

De nacht verliep en Jef hield woord, nochtans met dit klein verschil dat in plaats van naar Mr Peleman te gaan dhr burgemeester werd aangepakt.

Rond 9 uur stapten zij op; Marie zeurde wel, doch Jef was manhaftig!

Het ging immers om St Elooi en de Hasseltberg!

Onderweg werd het strijdplan nogmaals besproken en de eisen duidelijk bepaald.

Onze burgemeester werd thuis gevonden en het geval uiteengezet.⁴²

Ja, de strijd woedde verder! Na de hoogmis, trad onze 3e man, Gust Moreau, in het gelid.

Met twee werd er bij Mr Pastoor aangeklopt en deze werd terstond bereid gevonden om de Hoogmis in de St Elooi kapel op te dragen.

De strijd scheen half gewonnen en een algemene vergadering belegd op woensdagavond 23 november om onze eisen te bepalen en de afgevaardigden aan te duiden die onze belangen zouden verdedigen op de vergadering op de Pastorij van vrijdag 25-11 tot dewelke Mr Pastoor ons had uitgenodigd.

Mr Peleman had lont geroken en had met zijn snuggere geest vlug ingezien dat tegenover onze rechtmatige eisen weinig in te brengen was.

Op deze vergadering van 25 november was hij zelfs tegenwoordig en volledig akkoord bevonden

om het gewraakte programma te wijzigen. Meteen was de vergadering op de pastorij voor onze afgevaardigden slechts een loutere formaliteit en werd met man en macht met «Edele Brabant» medegewerkt om van 1 december 1955 een grote dag voor de Hasseltberg te maken.

De Hasseltberg had begrepen!

Door dhr Burgemeester werden toezeggingen gedaan om nog op 't laatste ogenblik herstellingen aan de kapel en de St Elooiweg uit te voeren.

De «doppers» werden ook ingezet voor het aanleggen van een nieuwe toegang tot de kapel en voor het kuisen der stammen der statige lindebomen; ook de dakgoot werd van mussennesten ontdaan en hersteld. Victor Van Hemelrijck, de naaste gebuur van St Elooi deed ook zijn best en knipte haag- en struikgewas.

Dhr Peleman, de promotor en 1e klas organisator, had maar bevelen te geven of de mannen van Hasselt waren terstond te zijner beschikking.

De vrouwen bleven ook niet achterwege en droegen het hunne bij tot het kuisen der kapel.

De gebroeders De Kelder en Louis Heyvaert werden voor de gelegenheid kunstschilder en hanteerden het penseel voor het schilderen van schilden en plakkaten, en dit tot een stuk in de nacht.

Het ging er waarlijk geweldig aan toe; de «Mercedes» van Mr Peleman stond niet stil en indien er men het geluk had er een oogslag in te werpen geleek hij wel een auto van een foorkramer: vlaggetjes, hoefijzers, affiches, programma's en schilden voerde hij steeds mee.

⁴² Bert Peleman herinnert zich de gang van zaken toen behoorlijk anders (artikel *Brabant*, 06.1975, o.c.):
[...] Van uit de omliggende hoeven kwam op een zomeravond een boerendelegatie aankloppen met het dringende verzoek of ik niet bereid zou zijn mee te trachten de duizend jaar oude maar volledig vervallen bedevaart naar de Hemelse Smid in zijn al even vervallen kapel op de “berg” in de buurt nieuw leven in te blazen. Met aan het hoofd een profetisch gebaarde Filibert Lettens klonken de argumenten van de niet wijkende delegatie zo overtuigend dat ik me ook niet alleen Sint Elooi maar ook Smidje Smee met raad en daad te geven wat hen toekwam. “En of ik dan ook eens kon denken aan een soort kenteken en een of ander gelegenheidsgedicht ter ere van de Heilige Hoef- en Goudsmid”. Zo aanstekelijk had de geestdrift van de landelijke

bedevaartdelegatie gewerkt dat ze blijkbaar de “gelegenhedeninspiratie” net als destijds de smidse van Sint Elooi en Smidje Smee in vuur en vlag had gezet. Nog dezelfde zomer stelde ik voor de zoveelste Brabantse vriendenkring te vormen en over te gaan tot de stichting van de “Sint Elooigezellen”. [...]

Naast het feit dat hij zowel in dit stukje als in de rest van zijn artikel de gebeurtenissen meermaals door mekaar haalt en verkeerd in de tijd situeert (soms letterlijk jaren verschillend van de realiteit), dicht hij zich in dit verband bij heel wat zaken een rol toe die hij aantoonbaar niet in die mate of soms helemaal niet heeft gespeeld. Zijn versie in dat artikel wordt door geen enkele andere schriftelijke of mondelinge bron bevestigd, terwijl er voor de “plaatselijke” versie over dit alles een massa onafhankelijke en eensluidende stavingen bestaan.

*Sint-Elooi (Jef Heyvaert) en Smidje Smee (René Cammu)
bij de kapel op de Hasseltberg, 01.12.1955.*

Commissarissen waren ook aangeduid en deze kregen hun laatste richtlijnen op een speciale vergadering, de dinsdag 29 november.

De propaganda werd door Mr Peleman ook goed verzorgd; de zondagen tevoren werden voor de uitgangen der kerken van de omtrek overal ruiters met plakATEN opgesteld en door de radio en de dagbladen werd de aandacht der ganse bevolking op het St Elooifeest te Meise gevestigd. Berichten tot wijziging van de programma's die vóór het verzet van de Hasseltberg waren opgemaakt werden ook 's zondags vanop de kansel in de kerken afgelezen.

De Hasseltberg was in zijn nopjes.

Een St Elooi was gevonden in de persoon van Jef Heyvaert, na een duel met Phil Lettens die er maar niet wilde van weten. René Cammu, een echte jonge paardenkenner, zou als Smidje Smee aan de zijde van St Elooi fungeren.

Drie engelen met een kroon en een paardenpoot om een deel der legende van onze Sint uit te beelden zouden nochtans hen in de stoet voorafgaan.

Doch het was nog niet compleet!

In het brein van Mr Peleman kwam nog de lumineuze gedachte op –3 dagen voor het feest– een smidse op een grote wagen af te beelden en deze in de stoet mee te voeren.

Daarvoor werd beroep gedaan op de bereidwillige Tisken Dries.

Het in orde brengen van zulke wagen is nochtans niet zo gemakkelijk als gezegd. Een grote platte wagen, kolen, poken, hamers en een aanbeeld dienden nog gezocht en gehaald.

Voor de versiering diende ook nog gezorgd en het was dan ook niet te verwonderen dat er daags tevoren bij het licht van een draaglamp nog met verenigde krachten diende gewerkt.

Alles geraakte echter piekfijn klaar en nu was het nog enkel het weder dat ons parten zou kunnen spelen.

1 december

De grote dag was eindelijk aangebroken!

Een lichte vochtige mist hing over de Hasseltberg en ieder St Elooi-vereerder was ongerust.

«Edele Brabant» en wij zelf hadden toch zó ons best gedaan en het zou toch jammer geweest zijn moest ons feest "uitgeregend" zijn.

Te 8 uur werd reeds een H. Mis in de kapel opgedragen die veel volk op de been bracht.

Rond 9 uur kwam er eindelijk beweging!

De commissarissen, voorzien van armbanden, liepen reeds onrustig heen en weer.

Affiches tot aanduiding van de plaatsen op de betonbaan naar Oppem, waar de verzameling der verschillende groepen moest gebeuren, werden hen door de heer Peleman in handen gestopt alsmede een pakje van de eerherstellende programma's. Doch steeds was de onheilspellende lucht niet opgeklaard en het begon te regenen; deze was maar van zeer korte duur en baarde meer schrik dan zorgen. Uit de richting Oppem kwamen eindelijk de eerste bedevaarders met hun paard opgedaagd; de tractoren Hanomac, Davis Brown, de pikdorsers en B.J.B.ruiters⁴³ volgden elkaar op en namen in goede orde de hun aangeduide plaatsen in.

St Elooi en Smidje Smee waren ook reeds kant en klaar, terwijl Tisken Dries in zijn smidse grote moeite had om zijn vuur in gang te krijgen.

Ook de toeschouwers ontbraken niet en het was tussen twee rijen volk dat de stoet zich in beweging zette.

Alles verliep als gesmeerd en na de zegening der bedevaarders door de Z.E.H. Pastoor Brams kon de Plechtige Hoogmis in de kapel worden opgedragen.

Ondertussen deed de ganse stoet driemaal de bedevaartrit langs de St Elooiweg. Hoe kon het schoner zijn. De zon was aan het firmament verschenen terwijl de motoren ronkten, de paarden steigerden en de flitslichten der talrijke reporters en journalisten de lucht doorkliefd. De mannen van de T.V. waren ook opgekomen en deden flink hun best om de meest geschikte taferelen in de huiskamers van gans het land te kunnen ten beste geven.

Rond 11 uur liep de plechtigheid op de Hasseltberg ten einde en vertrok de ganse stoet naar Meise.

Over de feestelijkheden die aldaar plaats grepen gaan wij nochtans niet veel uitweiden. De spreekbeurten van dhr Burgemeester en dhr Peleman van op de trappen van de kerk, verdienen evenwel alle lof.

⁴³ BJB: Boeren Jeugd Bond.

Sint-Elooi en Smidje Smeeviering

HASSELBERG - MEISE

DONDERDAG 1 DECEMBER 1955

De uitreiking der vergulde hoefijzertjes aan iedere deelnemer viel ook in ieders smaak en de "pistolets" en de koffie die in het "Kursaal"⁴⁴ werden opgediend nog veel meer.

De ingerichte tentoonstelling van kunstsmeedwerk wekte ook veel belangstelling. Kortom heel de namiddag in Meise dorp werd een ware feestdag.

Bij valavond trokken de mannen van Hasselt nochtans naar huis want voor hen was hun hoogdag nog niet ten einde.

Jef Van den Breede had hen allen immers in zijn café 's avonds uitgenodigd op kalfskop en dat wilden zij niet missen.

Dhr Burgemeester, dhr Gemeentesecretaris, de gemeentelijke beiaardier Jef Rottiers en dhr Peleman waren eveneens uitgenodigd.

Het eigenlijke «souper» begon evenwel slechts om 9 uur en zo kon menigeen nog de T.V. opnamen bewonderen die rond 7 ½ u. werden uitgezonden van onze St Elooi-feestelijkheden van de voormiddag.

Op het voorziene uur was iedereen op post. Als oudste aanwezige St Elooi-broeder nam Phil Lettens het woord en dankte dhr Burgemeester en dhr Peleman voor al hetgene zij er hadden toe bijgedragen voor het wellukken van ons feest.

Dhr Peleman, met radde tong, replikeerde onmiddellijk en beloofde voor volgend jaar nog een grotere uitbloei van onze St Elooi hoogdag. Ook verklaarde hij dat hem van verschillende zijden reeds toezeggingen waren gedaan van kunstwerken voor de verfraaiing van onze kapel.

Dhr Burgemeester liet zich ook niet onbetuigd en begon met het zingen van het «Lied van de Hasseltberg», waaraan hij nog 15 strofen had toegevoegd.⁴⁵

Dit was het hoogtepunt!

Onze burgervader, gekend voor zijn jovialiteit, bezong in het door hem zelf gemaakte toevoegsel het ontstane misverstand en erkende het rechtmatig beheer van St Elooi op de Hasseltberg.

De kalfskop werd alsdan opgediend en nog menige pint gedronken.

Daar het werd aanvoeld dat St Elooi en zijn kapel verdedigers van de daad nodig had werd dan ook overgegaan tot de samenstelling van een zogezegd comité waarvoor volgende personen werden aangeduid:

Ere voorzitter: Courbon Marc

Voorzitter: Vanden Wijngaert Albert

Onder-Voorzitter: Goovaerts Jozef

Bestuursleden: Lettens Philibert

De Kelder François

De Kelder René

Heyvaert Jozef

Van Hemelrijck Victor

Secretaris: Bogaerts Jan

Schatbewaarder: Moreau August

Barman: Van den Breede Jozef.

Het feest duurde nog tot in de kleine uurtjes voort en iedereen trok voldaan naar huis.

Om dit verslag te besluiten willen wij er nog op wijzen dat dank zij ons ééndrachtig samenwerken alle verwachtingen werden overtroffen en roepen wij allen uit:

Leve St Elooi en zijn kapel en tot volgend jaar!

⁴⁴ Een vroegere feestzaal in het centrum van Meise.

⁴⁵ Voor beide teksten: zie bijlage in deel 2.

Op minder dan een maand tijd is de zieltoegende sint-Elooviering dus in één klap naar een succesvolle manifestatie met 50 ruiters en 30 tractoren getransformeerd.

Met op de achtergrond een groep erg enthousiaste plaatselijke mensen, een coördinator die de zaken veel breder ziet dan voorheen, een gemeentelijke overheid die volop steunt en een kerkelijke overheid die er glunderend bijstaat.

Die geestdrift zorgt dat er al direct volop aan de toekomst wordt gedacht: de plaatselijke personen die voorheen een informele, feitelijke samenwerking hadden, gaan zich nu ook formeler organiseren.

Al op 13.01.1956 wordt in de pastorie officieel de vereniging *sint-Elooigezellen* gesticht, iets waar men een week later via een omzendbrief de wereld over informeert (met onmiddellijk ook een suggestie om een gift te doen).

En men onderneemt actie: er vertrekken terug brieven naar de gemeente om op verdere onderhoudswerken aan de kapel en de omgeving aan te dringen, men organiseert een speciale rondvraag om voor verfraaiingen in de kapel te zorgen, men vergadert regelmatig om de volgende viering nog beter te organiseren,...

De resultaten volgen: op 15.11.1956 schrijven de sint-Elooigezellen een dankbrief aan de gemeente voor al de geleverde hulp.

De sint-Elooviering van 1956 bevestigt dan ook het succes van het jaar ervoor met 118 landbouwers die inschrijven.

Maar spijts de gedrevenheid blijken niet alle praktische problemen al opgelost te zijn en dus wordt begin 1957 een speciale actie gevoerd om de mensen in de kapel beter te kunnen opvangen: men gaat ijverig op zoek naar nieuwe

stoelen om de bezoekers behoorlijker te ontvangen.

De privé-giften lopen inderdaad binnen en uiteindelijk kan de Mechelse firma De Weerdt 41 stoelen (aan BEF 205 per stuk) leveren.

Op 03.11.1957 worden die schenkers dan uitgenodigd om een speciale dankmis voor hen bij te wonen.

Na de twee erg geslaagde decembermanifestaties van 1955 en 1956 begint blijkbaar echter ook het besef te groeien dat men niet altijd met hetzelfde aanbod naar de mensen kan stappen.

En dan duikt het idee op om eens iets extra te doen. Er loopt een schrijver in hun midden rond, dus misschien op die dag ook een toneelstuk organiseren dat met sint-Elooi verband houdt?

"Sint-Elooi-Gezellen"

Hasseltberg, Meise

de 20 Januari 1956.

M.

Op Vrijdag, 13 Januari 1956, werden met de goedkeuring van de geestelijke en gemeentelijke overheden van Meise, de "Sint-Elooi-Gezellen" opgericht met als drievoudig doel :

1. - de eeuwenoude verering van de bekende Sint-Elooi in stand te houden;
2. - bij te dragen, in de mate van het mogelijke, tot de verfraaiing en het onderhoud van de kapel van St Elooi op de Hasseltberg;
3. - de traditie van de St Elooi-vieringen voort te zetten en er in de streek de nodige actie voor te voeren.

De personen, die door vrijwillige giften aan de verwezenlijking van dit doel zouden willen meewerken, kunnen zich gebeurlijk aanmelden bij de

H.H. LETTENS Philibert

HEYVAERT Jozef

MOREAU August

VAN HEMELRIJCK Victor

en CAMMU René,

St Elooi-Gezellen.

Dank bij voorbaat.

De Secretaris,

BOGAERTS, J.

1957 – Het eerste toneelstuk

Op het teruggevonden typoscript van de oerversie van de toneeltekst van Bert Peleman “*Het avontuur van sint-Elooi en koning Dagobert*” staat de notitie “*Breughelhof, Oppem-Wolvertem, herfst 1957*”.

Daaruit moet dan blijken dat de aanpak daarvoor dan ergens in het voorjaar of de zomer van 1957 moet opgestart zijn.

In het uitgebreide en gedetailleerde verslagboek van de sint-Elooigezellen, dat toen door de secretaris Jan Bogaerts werd bijgehouden, is hier qua details echter in die periode nergens een spoor van terug te vinden.

De allereerste vermelding in dit verband in dat verslagboek dateert van 13.11.1957, dus amper een tweetal weken voor de opvoering, en toont dat alles dan eigenlijk al in een vergevorderd stadium van de voorbereidingen geraakt is:

De rollen worden verdeeld:

Sint-Elooi – Victor van Hemelrijck

Dagobert – Filibert Lettens

Sint-Pieter – Gust Moreau

Sint-Elooigezel – Miel Knop

De Brabantse boer – Jef Heyvaert

Smidje Smee – René Cammu

Engelen en heiligen – kinderen van de Hasseltberg

Troubadours – verscheidene

Regie – meester⁴⁶ Jef Van Eeckhout

Het spel zal opgevoerd worden op het plein rond de kapel. Er wordt ook beslist geen inkomgeld te vragen doch met bussen een omhaling te laten doen door de acteurs van het spel.

Peleman beschouwt het werk blijkbaar zelf ook niet als een bijzondere literaire werkstuk, maar omschrijft het als iets dat door iedereen makkelijk te volgen is:

Met opzet werd het berijmd in een eenvoudige brabantse boerenstijl naar de geest van Pieter Breugel, verstaanbaar door smid en boer, ruiter en schoolkind, evenals door allen die Sint Elooi in

⁴⁶ “meester”: omdat hij toen een onderwijzer (vanaf 1967: hoofdonderwijzer) van de gemeentelijke lagere jongensschool (nu: “*de Leertuin*”) in Meise was.

⁴⁷ Inleiding bij de programmabrochure van 01.12.1957.

⁴⁸ Deze integrale tekst en de drie andere met alle regieaanwijzingen zijn in deel 2 opgenomen.

⁴⁹ Voor meer informatie hierover, zie onder meer: Monteyne, *Drama en toneel van Oost en West door de tijden heen*, Antwerpen, 1949, blz. 83 e.v. / Johan Nowé, *Nu hoort wat men U spelen zal – theater in de middeleeuwen*, Leuven, 2000, passim.

het smidsevuur van hun hart dragen.

[...]

*Moge daarom dit spel in zijn uiterste eenvoud, wars van hoge literaire pretentie, op het aambeeld der Sint Elooiviering klinken als een kloeke hamerslag ter ere van Sint Elooi en zijn trouwe gezellen.*⁴⁷

Qua vorm is het stuk⁴⁸ puur volgens de klassieke normen opgebouwd met een eenheid van plaats, tijd en handeling.

Voor de opvoering grijpt men terug naar een van de oudste vormen van middeleeuws volkstoneel in onze contreien: het is opgevat als een wagenspel⁴⁹, ook hier met een stichtelijk-katholieke achtergrond, dat in openlucht voor of direct nabij een kerkelijk gebouw wordt gespeeld.

De gebruikte scene is in dit geval de gevel van de kapel, waarbij de kapelmuur het decor vormt en de deur van de kapel als hemelpoort fungeert.⁵⁰

Er zijn een beperkt aantal acteurs, allen plaatselijke personen, die dus ook een grote herkenningfactor bij het publiek bezitten, aangevuld met als figuranten jongens en meisjes die eveneens van ter plekke zijn. Peleman schrijft deze 462 regels in simpele taal, volledig op rijm (ook al wegens makkelijker te onthouden), tussendoor aangevuld met enige (alom gekende) volksliedjes en met geluiden van attributen als trommels en hamerslagen op een aambeeld.

Men gaat het allemaal erg breed aanpakken: er wordt via allerlei wegen publiciteit gemaakt, niet alleen om de klassieke viering aan te kondigen, maar ook door het toneelstuk groot te afficheren. Zo zorgt de gemeentelijke overheid voor een omzendbrief en de krant Het Nieuwsblad wordt de sponsor van de strooibiljetten met het goedgevulde dagprogramma. En alle kranten krijgen informatie toegestuurd over het gebeuren.

Om alles nog wat extra in de verf te zetten, wordt de hele viering van dat jaar als de “1.000^{ste} bedevaart” aangekondigd, hoewel daar historisch eigenlijk geen enkele grond voor is...⁵¹

⁵⁰ Op de BRT-journaalfilm van 1957 (zie bijlage in dit deel) is te merken dat toen het podium de begane grond was, in 1958 werd er effectief op dezelfde plaats op een verhoog gespeeld en stond er ook een microfoon op de scène (cfr. foto's bij de tekst van 1957 in deel 2), ook de kleding en schmink van de acteurs verschillen licht.

⁵¹ Cfr. artikel Le Soir, 21.11.1957: [...] *Si l'on parle cette fois du millième pèlerinage, ce n'est pas tant pour rappeler une date précise, que pour souligner la haute antiquité de ce pèlerinage dont l'origine se perd dans la nuit des temps.* [...]

Gemeente MEISE

Hasseltberg

Sint Elooiviering

Zondag 1 december 1957

Plechtige viering der 1000ste bedevaart

Waarde Sint Elooivriend,

Dit jaar, **op zondag 1 december 1957**, wordt het voor Sint Eloi een schitterende hoogdag op de Hasseltberg te Meise!

Ook zijn vriend Smidje Smee zal samen met de geliefde volksheilige, te paard zijn ereronde doen om de eeuwenoude kapel en door de gemeente!

Indien gij er de vorige jaren reeds bij waart, danken wij U nogmaals speciaal voor uw aanwezigheid. Indien gij er om een of andere reden niet waart **verwachten wij U dit jaar zonder fout!** Niet ieder jaar valt de feestdag van Sint Eloi inderdaad op een zondag en wordt de 1000ste bedevaart herdacht.

Landbouwers, smeden, ijzerhandelaars, B. J. B.-ruiters, goudsmeden, uurwerkmakers, metaalbewerkers, scheepsbouwers, mechaniekers en allen die van nabij of van verre iets te maken hebt met Sint Eloi : Meise verwacht U op de Hasseltberg op zondag 1 december 1957. Vooral de Sint Eloovrienden vergezeld van een versierd paard of een tractor zijn dubbel welkom !!!

Ziehier de biezonderste punten uit het feestprogramma :

Te 10 u. : Plechtige hoogmis in de aloude kapel op de Hasseltberg.

Te 11 u. : Feestelijke optocht naar het Gemeenteplein te Meise, met aansluitend plechtige Pastoor Cools-herdenking en prijsuitreiking.

Te 12 u. : Opening van een gelegenheidstentoonstelling in de «Kursaal» met aansluitend het gezamenlijk Sint Eloogastmaal.

Te 15 u. : Opvoering door de Sint Elooigezellen op de Hasseltberg van het folkloristisch spel «De avonturen van Sint Eloi en Koning Dagobert» speciaal door de dichter Bert Peleman geschreven.

Vanaf 17 u.: Gezellig samenzijn op de Hasseltberg en te Meise zelf.

WELKOM! WELKOM! WELKOM!

Namens de inrichters :

Edele Brabant

Het Gemeentebestuur

De Sint Elooigezellen

GEMEENTE MEISE — HASSELTBERG

Op zondag

1

december 1957,
allen naar de St-Elooi-
en Smidje Smeeviering
op de Hasseltberg te
Meise !

**PLECHTIGE HERDENKING
VAN DE 1.000^{ste} BEDEVAART**

WELKOM ! WELKOM !

Te 10 u. Hoogmis in de eeuwenoude kapel op de Hasseltberg.

Te 11 u. Feestelijke optocht naar het gemeenteplein te Meise met aansluitend Pastoor Cools-herdenking en prijsuitreiking !

Te 12 u. Opening van de St. Elooï-tentoonstelling in de « Kursaal » en gezamenlijk gastmaal.

Te 15 u. 30 Opvoering door de St. Elooïgezellen op de Hasseltberg van openluchtspel « De Avonturen van Sint Elooï en Koning Dagobert ».

Vanaf 17 u. Gezellig samenzijn op de Hasseltberg en te Meise.

**Te paard, per tractor, per auto, per tram, per fiets,
te voet of ... per "Spoetnik" : welkom ! welkom !**

Namens Edele Brabant en de Sint Elooïgezellen.

Voor Sport en Nieuws, één blad :

Het Nieuwsblad - Sportwereld

Drukkerij N. V. PERIODICA, Em. Jacquainlaan, 127. — Brussel.

Bij het herdenken der 1000ste bedevaart **dankt** het

Inrichtend Komitee «EDELE BRABANT» in samenwerking met het Gemeentebestuur van Meise, de Sint Elooigezellen van de Hasseltberg, de B. J. B. Brabant, de Belgische Boerenbond, de Regionale Smedenbonden en verscheidene kunstenaars, **allen** die door hun geldelijke of geestelijke steun deze Sint Elooi- en Smidje Smeeviering hebben mogelijk gemaakt.

Naast de afzonderlijke weldoeners dankt het Komitee in 't bijzonder de firma's:

HANOMAG, Tractors en Landbouwmachines, vertegenwoordigd door THOMAS Merchtem, tel. 35.273;

TRACTORS DAVID BROWN en M. A. N., Pikdorsers en Oogstmachines CLAAS-PATENT, vertegenwoordigd door HAVE-RALS en Zoon, Humbek, tel. 51.04.75;

Firma «CHARRUES MELOTTE» Gembloers, Landbouwtractors FENDT en Landbouwalaam, vertegenwoordigd door A. PIESENS te Malderen;

Herman LANZ-tractors, vertegenwoordigd door de Gebr. STUYCK uit Meusegem;

VABOR-Assen, vertegenw. door Fr. SEGERS uit Ruisbroek (Boom);

IJzerwaren DEVIS uit Brussel; Gebroeders PEETERS uit Boom; de Handel voor Kerkelijke Kunst, LATTEUR, Brussel; VAN DEN HOUTE, Anderlecht, enz.

De kapel is verwarmd dank zij de infrarood straalplaten gevoed met ULTRABUTANE, het rijke gas in flessen verdeeld door de N. V. L'ACIDE CARBONIQUE PUR, Heyvaerstraat 47, Brussel. Telefoon 21.01.90.

8 uur - Plechtige Kommunies opgedragen door Z. E. H. Goossens, directeur van het Sint Pieters Instituut te Jette.

9 u. 30 - Verzameling der deelnemers op de betonbaan naar Oppem-Asse.

Volgorde: **1.** Engelen met het «Smidse-wonder»; **2.** Sint-Elooi en Smidje Smeec te paard; **3.** B.J.B.-ruiters; **4.** Smeden, Loodgieters, IJzerhandelaars, enz.; **5.** Landbouwers met paarden; **6.** Smidje Smeec in zijn smidse; **7.** Tractoren; **8.** Pikdorsers; **9.** Allerlei landbouwmachines.

10 uur - Plechtige Hoogmis in de Sint Elooiakapel door Z. E. H. Brams, pastoor te Meise. Kanseltrede door E. H. Herman Boon, proost der Sint Elooigezellen. De ruiters, enz. doen tijdens de H. Mis driemaal de «omniganc» langs de Sint Elooiweg, tervijl gezongen en gebeden wordt. Tijdens het offertorium offeren de smeden hun geschenken. Na de H. Mis, zegening der deelnemers, der paarden, tractoren, enz. Uitvoering door de jeugd van Meise van het speciale Sint-Elooi-lied getoondicht door E. P. Feyen.

11 u. 15 - Feestelijke optocht naar het Gemeenteplein te Meise waarin **alle** deelnemers (dus ook de gewone bedevaarders) mee op stappen. - Plechtige Pastoor Cools-herdenking. Ondertussen beiaardconcert door Jef Rottiers, gemeentelijk beiaardier.

12 uur - Verwelkoming door Burgemeester J. Van Campenhout, korte toespraak door dichter Bert Peleman namens «Edele Brabant» en Phil. Lettens, oudertomsdeken der Sint Elooigezellen. Aansluitend **uitreiking der ereprijzen en verrassingen.** Algemene zegen door Z. E. Pater Prior der abdij van Grimbergen, samen met alle aanwezige priesters.

12 u. 30 - Opening van de tentoonstelling van «Kunstsmeedwerk» in de zaal «Kursaal», met op de ereplaats de geschenken dit jaar voor de kapel door de smeden aangeboden.

Stellen o. m. ten toon: de kunstsmeden en metaalbewerkers Nand Troubleyn, Remi Van Bouwelen, Jules Verhaegen en zoon, Edmond Claus en zoon, Gebr. Vissers, Willy De Smedt, Janssens, Schouppe, Cassiman, Albert De Wit, Sammels, Hauwaerts, Jacobs, K. Meert e. a.

13 uur - Sint Elooimaal in de «Kursaal», met feestrede door dhr. J. Van de Vijver. Prefect van de Antwerpse Broederschap van St Eligius en Provinciaal Secretaris der Christelijke Centrale der Metaalbewerkers van Antwerpen-Limburg. Gratis deelname voor allen die met een paard, een tractor of gemotoriseerde landbouwmachine de Sint Elooi en Smidje Smeeviering bijwonen.

15 u. 30 - Opvoering in het verwarmde openluchttheater van de Hasseltberg van het landelijke spel «Het avontuur van Sint Elooi en Koning Dagobert», geschreven door Bert Peleman en opgevoerd door de Sint Elooigezellen onder regie van de heer J. Van Eeckhout (koop het afzonderlijke programma).

Na 17 u. - Gezellig samenzijn in het lokaal «De rust op de Berg» bij Jef Van den Breede; het gashof «Le Relais»; «Bij Coninck Dagobert»; «Rozenhof» en elders op de Hasseltberg en te Meise zelf, o. m. «Onder de Beiaard».

HET AVONTUUR

VAN SINT ELOOI EN KONING DAGOBERT

Berijmd bedevaartspel in brabantse boerenstijl
door Bert Peleman

Regie : Jozef Van Eeckhout

AAN DE SINT ELOOIGEZELLEN van de Hasseltberg te Meise en aan hun huidige proost de E. H. Herman BOON, draag ik van harte dit «landelijke bedevaartspel» op.

Met opzet werd het berijmd in een eenvoudige brabantse boerenstijl naar de geest van Pieter Bruegel, verstaanbaar door smid en boer, ruiter en schoolkind, evenals door allen die Sint Elooi in het... smidsevuur van hun hart dragen.

In de verbeelding van hem die het schreef verhaalt dit spel het avontuur van de beroemde Sire Dagobert, in de 7^e eeuw Koning van de Franken, die niet steeds zou hebben geluisterd naar de raad van zijn bisschop Sint Elooi met het gevolg dat hij in het hiernamaals.....

Maar dit vervolg vertelt U het bedevaartspel zelf, vertolkt door de Sint Elooigezellen boven op hun Hasseltberg met als dekor, aan de ene zijde de daverende autobaan Brussel-Antwerpen, maar aan de andere zijde de eeuwen-oude Sint Elooi-kapel met de kleine «dries» vol ruisende bomen waar het goed is zich te bezinnen op de levenswijsheid die Sint Pieter en Sint Elooi er vóór de hemelpoort aan Koning Dagobert vertellen.

Moge daarom dit spel in zijn uiterste eenvoud, wars van hoge literaire pretentie, op het aanbeeld der Sint Elooiviering klinken als een kloeke hamerslag ter ere van Sint Elooi en zijn trouwe gezellen.

Bert Peleman

Bij de herdenking der 1000ste bedevaart
1 december 1957.

ROLVERDELING

De Sint Elooigezel	Emiel De Knop
Sint Elooi	Victor Van Hemelryck
Koning Dagobert	Philibert Lettens
Sint Pieter	August Moreau
De Brabantse boer	Jozef Heyvaert
De Brabantse smid	René Cammu
Een hemelsmid	Jozef Van den Breede
De duvel	Jan Bogaerts
De Engelen en het koor der Troebadoers.	

Het stuk speelt vóór de poort van de hemel

Het avontuur van Sint Elooi en Koning Dagobert

Landelijk Bedevaartspel
in berijmde Brabantse boerenstijl
door
Bert Peleman

Ook die viering van 1957 verloopt succesvol met de opkomst van 60 paarden en 50 tractoren én een toneelopvoering die in de smaak valt.

Het TV-journaal van de BRT brengt er op 03.12.1957 verslag⁵² van uit. De geschreven pers is er ook vrij lovend over, bijvoorbeeld:

Het Volk, 02.12.1957:

[...] Niettegenstaande het koude winterweer was de belangstelling buitengewoon groot en het succes boven alle verwachtingen. Het kader was vol betovering en de stemming uitstekend. Al de spelers die die optraden onder regie van meester Jozef van Eeckhoudt [sic] kregen een verdiend applaus. Het is geen literair meesterwerk dat Bert Peleman geschreven heeft maar het is een spel verstaanbaar door smid en boer, door ruiter en schoolkind en door allen die st. Elooi in hun hart dragen. [...]

⁵² Deze beelden zijn bewaard: zie bijlage.

⁵³ De foto op de voorpagina van dit tijdschriftnummer toont deze toespraak van Bert Peleman die dag, de foto op de voorpagina van deel 2 toont Miel Knop als inleidende belleman die dag.

⁵⁴ In het (erg summiere) financiënboek 1955-1960 van de sint-Elooigezellen zijn eigenlijk geen details omtrent de toneelinkomsten en -uitgaven te vinden (enige

De Standaard schreef op 04.12.1957:

[...] Onder een gouden, zonnige hemel werd daarop in de loop van de namiddag het door Bert Peleman speciaal geschreven berijmde boerenstuk opgevoerd. Dit typische openluchtspel dat met de naam "Het avontuur van Sint-Elooi en Koning Dagobert" werd gezegend, bleek voor de honderden aanwezigen op de Hasseltberg de grote verrassing te zijn. Het doodeenvoudig stuk, dat vertelt van de zoete weerwraak van Sint-Pieter die Sire Dagobert voor de hemelpoort honderden jaren laat wachten omdat hij op aarde niet altijd de wijze raad van Sint-Elooi wilde volgen, werd waarachtig met brio en volle overgave vertolkt door de St.-Elooigezellen zelf, eenvoudige boeren en bedienden van de Hasseltberg, onder regie van onderwijzer Van Eeckhout uit Meise en versterkt door een klein koor van engelen en troebadoers. Wie dit landelijk spel meemaakte voelde iets over zich komen van de eeuwige rust die hier op de Hasseltberg te Meise heerst. Het dankwoord van de schrijver Bert Peleman⁵³ en van de proost, de E.H. Herman Boon, gericht tot de spelers en de aanwezigen, bleek dan ook zeer gemeend en verdiend. [...]

Financieel valt het ook allemaal best mee: in het verslagboek lezen we dat de penningmeester Jef Heyvaert op de vergadering van 06.12.1957 als ontvangsten voor het theaterstuk meldt⁵⁴:

openluchtspel:	2.268 fr.
St-Elooitombola	910 fr.
verkoop programma:	660 fr.
publiciteit op programma's	
van het openluchtspel:	<u>1.320 fr.</u>
	5.158 fr.

Het onthaal van deze opvoering maakt dat men het theaterstuk tijdens de viering van 01.12.1958 gaat herhalen (maar nu in "de kapellenboomgaard"⁵⁵). In 1963 kondigt de programmabrochure voor de laatste keer aan:

15uur – opvoering voor de bedevaartkapel op de Hasseltberg van het landelijke spel "Het avontuur van Sint Elooi en Koning Dagobert", geschreven door Bert Peleman en opgevoerd door de Sint Elooigezellen en de Chirojeugd van Meise.

uitzondering daarop: "01.02.1958: opbrengst openluchtspel: 1.455 fr"). Heel wat van de transacties werden blijkbaar gratis, buiten registratie of in natura afgehandeld. Wel wordt door betrokkenen bevestigd dat Peleman voor zijn werk steeds financiële vergoedingen ontving, maar die zijn dus niet meer naspeurbaar.

⁵⁵ Dit is eigenlijk gewoon het grasveld vlak voor de toegangsdeur van de kapel.

1958 – De parodie

De geslaagde samenwerkingen en het succes van de sint-Elooivieringen sinds 1955 en dan meer speciaal de originele toneelvoorstelling van 1957, maken dat men blijkbaar nu helemaal goed de smaak te pakken heeft gekregen. Dus wordt er op voort gebreed, maar dan buiten het kader van de Hasseltbergkapel. Men gaat met de groep nu een luchtig en vrolijk stuk brengen, helemaal in de toenmalig populaire traditie van een "bonte avond". De beslissing hiervoor moet dus gevallen zijn kort na de theateropvoering van 01.12.1957, vermits het minder dan zeven maanden later al naar het publiek wordt gebracht.⁵⁶

De auteur is opnieuw Bert Peleman, die nu terug een volledig berijmde persiflage van 456 regels op papier zet, aangevuld met liedjes en een hele greep attributen die op de lachspieren moeten werken. Om het met de middeleeuwse classificatie te omschrijven: als dat stuk van 1957 nog als een vorm

van *moraliteitsspel* zou kunnen omschreven worden, hoort de parodie van 1958 veeleer bij wat men toen bij de *sotternieën* onderbracht...

De acteurs van het eerste stuk verschijnen nu voor een goed deel als zichzelf ten tonele (met nog steeds het sint-Eloo- en Smidje Smee-kader op de achtergrond), maar nu overgoten met een saus van zelfspot en verwijzingen naar de actualiteit.

En tussendoor lopen er opeens ook figuren in rond als Pieter Breugel (die z'n weg in de huidige tijd is kwijtgeraakt), een nar en een rijke maar naïeve Amerikaan die van de dan op de Heizel lopende expo '58 opeens naar de Hasseltberg verdwaald is geraakt.

Dat alles onderbroken met liedjes-met-aangepaste-tekst die toen een grote herkenningfactor hadden.

De opvoering vindt op zondag 29.06.1957 in Meisdorp ter gelegenheid van een Vlaamse kermis plaats, blijkbaar met maar beperkte en louter plaatselijke reclame hierrond⁵⁷.

SINT ELOOIGEZELLEN
MEISE

Hasseltberg, 28 juni 1958.

Mevrouw, Mijnheer,

Zoals U voorzeker reeds vernomen hebt gaat er morgen Zondag, 29 juni, een vlaamse kermis door in de hof van de pastorie te Mei. Wij veroorloven ons er Uwe aandacht op te vestigen dat "onze groep" aldaar, rond 19 uur, een nummertje zal opvoeren waarin het leven op de Hasseltberg wordt vertolkt.

Daar wij weten dat U belang stelt in de werking van ons gezelschap, houden wij er aan U vriendelijk te verzoeken dit gebeuren met Uwe aanwezigheid te willen vereren.

Met bijzondere hoogachting,

De Sint - Elooigezellen

⁵⁶ In het hoger aangehaalde verslagboek is over deze voorbereiding en opvoering niets terug te vinden.

⁵⁷ Voor zover bekend zijn hier ook geen beelden van of drukwerk over bewaard.

1958 – De TV-versie

Datzelfde jaar maakt Peleman nog een volgende bewerking die op het oorspronkelijke stuk voortborduurde.

Nu met een script aangepast aan een uitzending voor de televisie: sterk ingekort (nog 86 berijmde regels), een weglaten van heel wat personages en gebeurtenissen-in-de-zijlijn, een aangepaste tekst én met een aparte (niet-berijmde) tekst voor de presentator die de rol van een reporter speelt.

We weten dat dit in dat jaar moet gebeurd zijn door een verwijzing hiernaar in de programmabrochure van de sint-Elooviering van 1978:

16u00: vertoning TV-film van sint-Elooi 1958.

Er bestaan mondelinge getuigenissen dat een hele delegatie van de Hasseltberg toen voor die opnames gezamenlijk naar de BRT-studio's in Brussel getrokken is (dus mogelijk een rechtstreekse uitzending?).

Maar er werden hier buiten het script geen andere documenten bij de plaatselijke archieven van terug gevonden en spijs een brede rondvraag blijkt die toen hier in 1978 afgespeelde filmkopie op dit ogenblik onvindbaar te zijn ⁵⁸.

We weten dus niet precies of van deze TV-versie iets bewaard werd en zo ja wat...

⁵⁸ De meesten zeggen van niets te weten en in één geval verwijst de ene persoon naar een andere die de film zou ontleend hebben en nooit teruggegeven, die andere ontkent dan weer in alle talen dat hij die film ooit in handen zou gehad hebben...

⁵⁹ In het VRT-archief staan er voor het jaar 1958 vier items geregistreerd in verband met de gemeente Meise:

- (1) 05.04.1958: *tentoonstelling moderne Vlaamse religieuze kunst* – tentoonstelling van moderne religieuze kunst in de Sint-Elooi kapel in Meise naar aanleiding van expo 58 (duurtijd: 1'10" – ID-ref. AIM00446444);
- (2) 15.04.1958: *opening nationale plantentuin in Meise* – opening van de nationale plantentuin van België in Meise (duurtijd: 2'05" – ID-ref. AIM00451270);
- (3) 02.05.1958: *meifeest Meise* – grootse meiviering (duurtijd: 2'37" – ID-ref. AIM00310800);
- (4) 23.08.1958: *St-Elooi kapel te Asselberg* [sic] – tentoonstelling religieuze kunst (duurtijd: 2'00" – ID-ref. AIM00363862);

alle zonder deze toneelversie en trouwens ook telkens te kort hiervoor. In de archieven van de volgende jaren is van deze opvoering evenmin een spoor te vinden.

In het huidige VRT-archief is van die opname geen spoor te vinden ⁵⁹, wat sterk doet vermoeden dat die opname en uitzending toen gebeurde in het kader van het KTRC ⁶⁰, een katholieke zendgemachtigde vereniging die toen gastprogramma's voor radio en TV verzorgde.

Maar ook bij het KTRC/KTRO-archief is hier geen spoor meer van te vinden: daar zijn nog slechts opnames vanaf 1962 in depot en in het papieren archief is er evenmin een spoor van te vinden. ⁶¹

De vraag rijst dan wel waar die in 1978 afgespeelde "TV-film van 1958" vandaan kwam? ⁶²

De stillere zestiger jaren

Dan breken de jaren '1960 aan en de maatschappelijke veranderingen van toen laten zich ook hier sterk voelen.

Bert Peleman is ondertussen naar Rupelmonde verhuisd, de tijdsgeest is niet meer bevorderlijk voor dit alles en de mannen-van-het-eerste-uur zijn ook al wat ouder geworden of al overleden...

In 1960 start men (vooral met privé-giften) een ingrijpende vernieuwing van de kapel. Zo worden onder meer het eeuwenoude barokaltaar ⁶³ en de houten lambrisering rond het koor weggehaald.

⁶⁰ Katholiek Radio en Televisie Centrum: de organisatie die na 1945 voortbouwde op de vooroorlogse KVRO (Katholieke Vlaamse Radio Omroep), zich vanaf 1952 structureel organiseerde en die vanaf 1959 een autonome organisatie werd.

Vanaf 1980 werd de operationele tak dan de KTRO (Katholieke Televisie en Radio Omroep), maar beide organisaties hielden wel dezelfde leiding.

In 1964 kreeg het de juridische vorm van een VZW.

Na het afvoeren van de gastprogramma's op de VRT werd het tenslotte in 2015 opgedoekt.

Hun archief werd bij het KADOC ondergebracht en is op dit ogenblik (o.a. in samenwerking met het VIAA) nog volop in ontsluiting.

⁶¹ Mail Geert De Neef, expertisedeling KADOC, 04.11.2019.

⁶² Zie ook teksten en voetnoten bij bijlage 2 in deel 2.

⁶³ Dit 17de-eeuwse barokaltaar was van hout met een marmerschildering gemaakt en ondertussen zwaar verrot geraakt.

Het werd na de afbraak in brokken in een plaatselijke schuur opgeslagen en eindigde tenslotte als brandhout.

Het nieuwe altaar in de kapel op de Hasseltberg werd deels met recuperatiemateriaal uit de sint-Martinuskerk van Meise gemaakt.

De vloer, het dak en het torentje worden in die jaren eveneens vernieuwd.⁶⁴

In 1960 en 1961 is er daardoor geen viering op de Hasseltberg en pas in 1962 opent de kapel opnieuw haar deuren.

Ook de theateractiviteiten vallen in die periode stil: tijdens de vieringen van 1959 tot en met 1962 wordt dat programmapunt vervangen door omstreeks 15u00 of 15u30 op de begraafplaats van Meise een gezamenlijke groet aan de graven van de overleden sint-Elooigezellen te gaan brengen.

Op 04.12.1962 herstarten de vieringen op de Hasseltberg en telt men opnieuw 125 ruiters en 10 tractoren.

Op 01.12.1963 programmeert men opnieuw theater met het oorspronkelijke toneelwerk en betreft er dan ook een nieuwe groep acteurs bij. De brochure vermeldt:

15 uur – opvoering voor de bedevaartkapel op de Hasseltberg van het landelijke spel “Het avontuur van Sint Elooi en Koning Dagobert”, geschreven door Bert Peleman en opgevoerd door de Sint-Elooigezellen en de Chirojeugd van Meise.

Maar dan stopt de theateractiviteit in dit kader voor heel wat jaren.

De vieringen zelf raken hoe langer hoe meer in het slop: steeds minder succes en een altijd kleinere opkomst, tot in het jaar 1970 er nog maar welgeteld «drie ruiters-met-paard» opdagen.

En net als die «vier paarden van 1954» veroorzaakt dit een schok die de zaken terug in beweging zet...

⁶⁴ In die jaren verdwenen onder meer ook de oude beelden van de engelen die bij het altaar stonden evenals de symbolische afgehakte paardenpoot die altijd bij het altaar lag. Ze werden nooit teruggevonden.

⁶⁵ Zijn ouderlijk gezin woonde op een boogscheut van de kapel en zijn vader Jef Heyvaert behoorde tot het groepje plaatselijke mensen die traditioneel voor de kapel en de vieringen zorgden. Jef Heyvaert was sinds 1934 een vaste aanwezige op elke jaarlijkse viering en was een van de gangmakers van de eerste heropleving in 1955. Sinds dat jaar reed hij ook als sint-Elooi te paard voorop in de stoet.

⁶⁶ Vlaamse Toeristen Bond – Vlaamse Automobilisten Bond.

⁶⁷ Landelijke RijVereniging, de opvolger van de BJB.

De tweede heropleving

Frans Heyvaert komt uit een gezin waar de sint-Elooivieringen vaste hoogdagen van het jaar vormden.⁶⁵

Sinds 1967 is hij ook de plaatselijke vertegenwoordiger van de VTB-VAB⁶⁶ en dat houdt onder meer in dat hij in dat kader tot de socio-culturele bloei in en van zijn werkgebied hoort bij te dragen.

Dus na de povere opkomst van 1970, neemt hij begin 1971 samen met zijn echtgenote Marie-Josée “Joske” De Ridder het initiatief om het volgende jaar de viering terug leven in te blazen door er nu onder meer ook de hefbomen van de VTB-VAB voor in te schakelen.

Het scenario van 1955 blijkt zich te herhalen: contacten leggen met de gemeentelijke en kerkelijke overheden, sponsors zoeken, de medewerking van de LRV⁶⁷ verzekeren, enz.

En zoals ook in 1955 “een derde” in de persoon van Peleman er z’n schouders mee kwam onder zetten, zo duikt in 1971 de figuur van mgr. Daelemans⁶⁸ in het gebeuren op. Vanaf 1971 neemt hij de misviering tijdens de sint-Elooiviering voor z’n rekening en helpt daarna achter de schermen ook om het allemaal een nieuw elan te bezorgen. Hij wordt de eerste *magister* van het gezelschap.

Het blijkt te werken: op zondag 28.11.1971 zijn er al terug meer dan 50 ruiters met paarden te zien en ook een groep landbouwers met hun tractoren.

Na de viering op de Hasseltberg trekt het hele gezelschap die dag traditioneel naar Meise-dorp, de ruiters binden hun paarden vast rond het standbeeld aan de kerk en duiken de “Triomf”⁶⁹ binnen waar de gemeente de deelnemers elk op

⁶⁸ Prof. dr. Alfred Daelemans (1923-1997) woonde van 1962 tot zijn overlijden in Meise op de Brusselsesteenweg 142. Priester sinds 1948, werd hij in 1967 tot *huisprelaat van de paus* benoemd. Na een vooral pedagogische carrière werd hij een nationaal bekende spilfiguur door zijn benoeming tot directeur-generaal van het *Nationaal Secretariaat van het Katholiek Onderwijs* (1962-1990), een functie waarmee hij vanuit de Guimardstraat grote invloed had. Toen verwierf hij ook zijn bijnaam als *de minister van het katholiek onderwijs*. Na zijn opruststelling in 1990 verzorgde hij hiervoor nog internationale contacten en was hij ook residerend priester te Meise.

⁶⁹ Een café-feestzaal in het centrum van Meise.

drie broodjes en een pint trakteert (de gemeente Meise had hier BEF 3.000 voor uitgetrokken).⁷⁰

Daar raakt Frans Heyvaert aan de praat met zijn buur Jan Van Roy, Albert Van der Wildt uit Rode en Jan Robyn uit Meise.

Samen vormen ze vanaf dan voor enkele jaren de kern die net als in de vijftiger jaren nu de heropleving in de zeventiger jaren gaat opstarten. Ze stellen zichzelf een drievoudig doel: de tradities van de ommeegang en de devotie te bewaren en te bevorderen, de kapel als gebouw in orde te houden en te zorgen dat er de eerste zaterdag van elke maand vast een mis in de kapel zou opgedragen worden.

En men wil nu ook, net als in de jaren vijftig, de kring van betrokkenen uitbreiden.

Dat betekent dan niet alleen nog maar mikken op ruiters, landbouwers en metaalbewerkers, maar ook door gelovigen die strikt genomen weinig of niets met die specifieke activiteiten te maken hebben naar de viering te halen.

Dus worden er nog meer verenigingen bij betrokken, en vooral: men trekt nieuwe *gezellen* (en later *eregezellen*) aan, maar nu bij de bredere bevolking: de aanwezigen kunnen zich inschrijven om als gezellen erkend te worden, een sint-Elooikruisje te bekomen en achteraf aan een feestmaaltijd aan te schuiven.

Om het allemaal meer uitstraling te verlenen worden ook bekende personen en prominenten, zelfs van ver buiten de gemeente, aangezocht om aan te sluiten.

Ook introduceert men vanaf dan voor de deelnemers lichte, handzame kruisjes om met een koordje rond de hals te hangen⁷¹ (ter vervanging van de oude versie: dat waren echte, zware-hoefijzers-aan-zware-halskettingen).

Die kruisjes veranderen vanaf dan ieder jaar van vorm en worden voor de mensen doorheen de jaren echte *hebbedingen*.

De organiserende groep gaat zich nu ook niet meer naar buiten uit manifesteren onder de naam "*sint-Elooigezellen*" maar als de "*Broederschap van sint-Elooi*".⁷²

⁷⁰ Vanaf 1972 zal de organisatie bij de jaarlijkse vieringen telkens voor warme maaltijden zorgen.

⁷¹ Cfr. tijdschrift Berla nr. 129, oktober 2019, blz. 29-37.

⁷² De eerste benaming schijnt indertijd door Bert Peleman gesuggereerd te zijn, de nieuwe naam werd door de architect Jan Van Roy voorgesteld.

In feite betreft het gewoon dezelfde groep betrokkenen die vanaf 1972 onder een nieuwe vlag gaat varen (nog steeds als een feitelijke vereniging).

1973 is een tegenvaller: door het barslechte weer (ondermeer overstromingen) wordt behalve de mis alles geschrapt.

Maar het jaar daarop staan er weer meer dan 90 paarden rond de kapel.⁷³

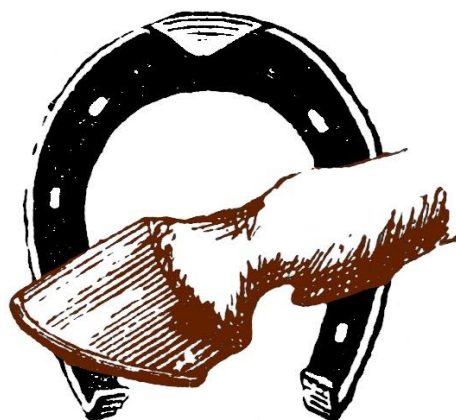
Vanaf 1985 is er ook een Europese samenwerking tussen sint-Elooibroedersschappen, de eerste internationale bijeenkomst hiervan werd trouwens dat jaar in Meise georganiseerd.⁷⁴

1977 is een wat speciaal jaar in de geschiedenis van de Hasseltberg als leefgemeenschap: op 1 januari is er de gemeentefusie en voor deze plaats betekent die dat voor het eerst in de geschiedenis het hele gebied Hasseltberg nu samen bij één gemeente gaat horen...

Voorheen was het heel letterlijk maar de straat rond de kapel oversteken om van oud-Meise naar oud-Brusegem (Oppem) te stappen, nu wordt Oppem-Amelgem samen met oud-Meise en oud-Wolvertem éénzelfde gemeente.

Niet dat zoiets voor het dagdagelijks leven ooit een verschil had gemaakt voor de omwonenden, maar nu hoorden ze opeens allemaal ook officieel bij mekaar.

En in dat jaar 1977 ontstaat ook de vierde en laatste toneelversie in dit verband, een schooladaptatie. Met een nieuwe tekst en een opvoering in Meise-dorp...

⁷³ De jaren nadien fluctueert de opkomst, op topjaren verschijnen er tot bijna 200 paarden met hun ruiters tijdens de herdenking.

⁷⁴ 10 jaar later, in 1995, zal deze Europese bijeenkomst nogmaals in Meise doorgaan.

1977 – De schoolversie

Bert Peleman was dus al heel wat jaren naar elders getrokken, maar de contacten waren toch grotendeels gebleven. Hoewel hij na zijn verhuis steeds minder tijdens de vieringen opdaagde, was de goedgehartige band blijven bestaan.

Het is niet heel duidelijk wie dan het initiatief neemt om Peleman te vragen een nieuwe versie van zijn toneelwerk te schrijven, nu aangepast aan een opvoering door kinderen. Deze vraag blijkt niet

vanuit de Broederschap van sint-Elooi uitgegaan te zijn, men vermoedt dat het een verzoek van Jef Van Eeckhout was, op dat ogenblik schoolhoofd van de gemeentelijke lagere jongensschool van Meise en al lang geëngageerd in het theater – hij was trouwens ook de regisseur van de opvoeringen in de jaren '1950.

En Peleman zet zich aan een herbewerking, nu op maat gesneden van een opvoering door kinderen van het 5de en 6de leerjaar van de school.

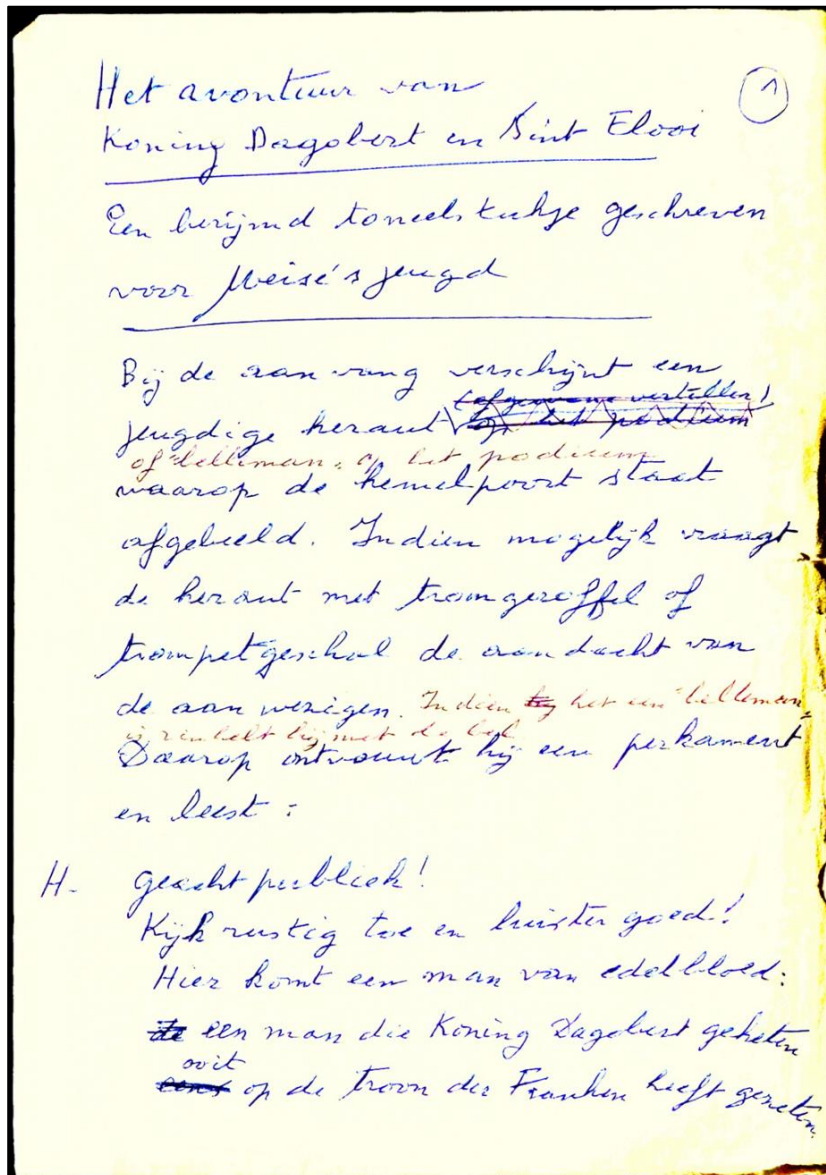
Als ondertitel ⁷⁵ geeft hij expliciet aan: *Een berijmd toneelstukje geschreven voor Meise's jeugd.*

De tekst ⁷⁶ wordt ingekort (nog 262 regels), ontdaan van een reeks zij-gebeurtenissen, de gezongen gedeelten worden er uitgehaald, de replieken worden korter (de enige "lange" stukken staan in het begin van de tekst en worden gebracht door acteurs die een perkament of boek met tekst in de hand kunnen houden), er blijven eigenlijk maar 4 dragende rollen over, door een grote groep duivels te voorzien en ook een "vakbond" (denk aan de actualiteit van de jaren '1970 met z'n vele sociale conflicten) van smeden op het podium te roepen om te laten stemmen wordt "risicoloos" aan een onbestemd groot aantal kinderen de kans geboden ook even hun opwachting voor de toeschouwers te maken, enz.

Niet alleen het personeel van de school verleent z'n medewerking, maar ook twee mensen van de plaatselijke toneelkring Kris-Kras van Meise en, last but not least, voor de technische leiding ook Jeanne Streulens, de op dat ogenblik 79-jarige Meisese *grande dame* van het theater in Vlaanderen.

Op zondag 4 december gaat dan, na de traditionelere activiteiten van een sint-Elooi viering, om 17u00 in de gemeentelijke sport- en turnzaal ⁷⁷ de opvoering door.

En daarmee eindigt (voorlopig?) het verhaal van het sint-Elooi toneel van de Hasseltberg.

⁷⁵ Cfr. zijn handgeschreven manuscript dat in het archief van de Broederschap bewaard is, de eerste bladzijde hiervan in repro op deze bladzijde.

⁷⁶ Hier schijnt in het verleden wat verwarring over bestaan te hebben: in het boek van Bettesone, o.c., blz. 183-199 staat in feite een mengeling van stukjes uit de verschillende versies: de titel van 1957 + de inleiding van Peleman uit de brochure van datzelfde jaar + ook de

rolverdeling van 1957 + de tekst van deze schoolversie uit 1977. Dit blijkt niet alleen uit de vergelijking van de brochures en de typoscripten van de vier versies, maar wordt ook bevestigd als men het handgeschreven manuscript van Peleman er naast legt.

⁷⁷ In feite dus in hetzelfde gebouw als de school, Brusselsesteenweg 71 in Meise.

MEISE - Hasseltberg

Sint Elooïviering

WAARDE SINT ELOOIVRIEND,

Het inrichtend comité, het Gemeentebestuur van Meise, de Vlaamse Toeristenbond (V.T.B.), nodigen U hartelijk uit deel te nemen aan de **SINT ELOOÏVIERING** op zondag 4 december 1977 te 11 uur.

Wij verwachten ruiters te paard, landbouwers met tractoren of ander landbouvalaam en alle Sint Elooïvrienden.

De eregezellen, gezellen en gezellinnen van de Broederschap van Sint Elooï worden vriendelijk verzocht hun **KENTEKEN** te dragen.

Donderdag 1 december : Feest van Sint Elooï.

- 19 u. - H. Mis in de Sint Elooïkapel.
- Opname van de nieuwe ereleden, gezellen en gezellinnen.
- Tijdens de offerande wordt een kunstmeedwerk geofferd en geschonken door eregezel Van Riet uit Leest.

Zaterdag 3 december : zoals iedere 1° zaterdag van de maand te 18 u. parochiemis in de kapel.

- N.B. : - mogelijkheid tot paardenbinden
- ruime parkeermogelijkheden

FEESTPROGRAMMA

ZONDAG 4 DECEMBER 1977

10.30 u. Samenkomst van de ruiters, tractorbestuurders en andere landbouwmachines (overkant van de kapel).

11.00 u. Plechtige H. Mis voor al de overleden Sint Elooïvrienden.
Ondertussen : « ommevang » begeleid door het Jachthoornkorps van Westrode-Meise.

11.45 u. **Zegening** van de ruiters, paarden, tractoren en landbouvalaam door Mgr Daelemans, Directeur-Generaal van het N.S.K.O.

12.15 u. Stoetsgewijze naar Meise-dorp.

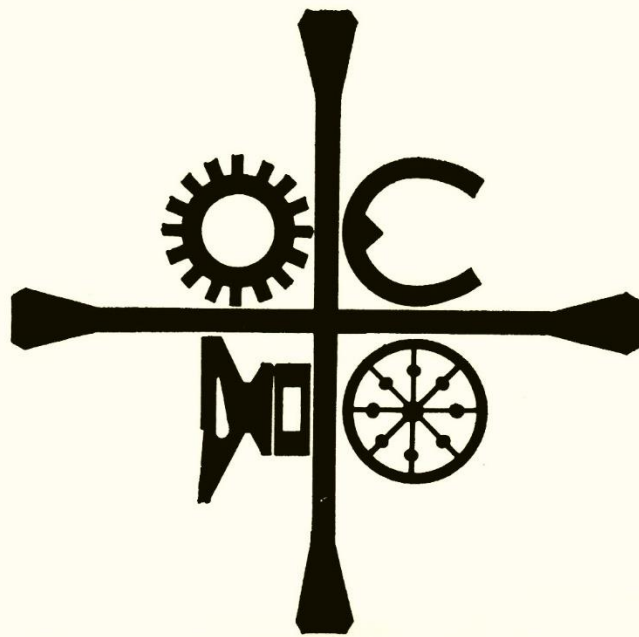
12.30 u. **Belaardconcert** door eregezel E.P. Feyen en **receptie** aangeboden door het Gemeentebestuur van Meise in het Sport- en Cultuurcentrum te Meise.

13.30 u. **Feestmaaltijd** (voorinschrijving is verplicht vóór 25 november).

Menu

- ajuinsoep
- varkensgebraad, rosbief, groentekrans en aardappelen
- gebak en koffie

17.00 u. Opvoering van een toneelstuk, speciaal geschreven door eregezel dichter Bert Peleman, en opgevoerd door het 5° en 6° leerjaar van de Gemeenteschool van Meise-centrum, i.v.m. het leven van Sint Elooï.

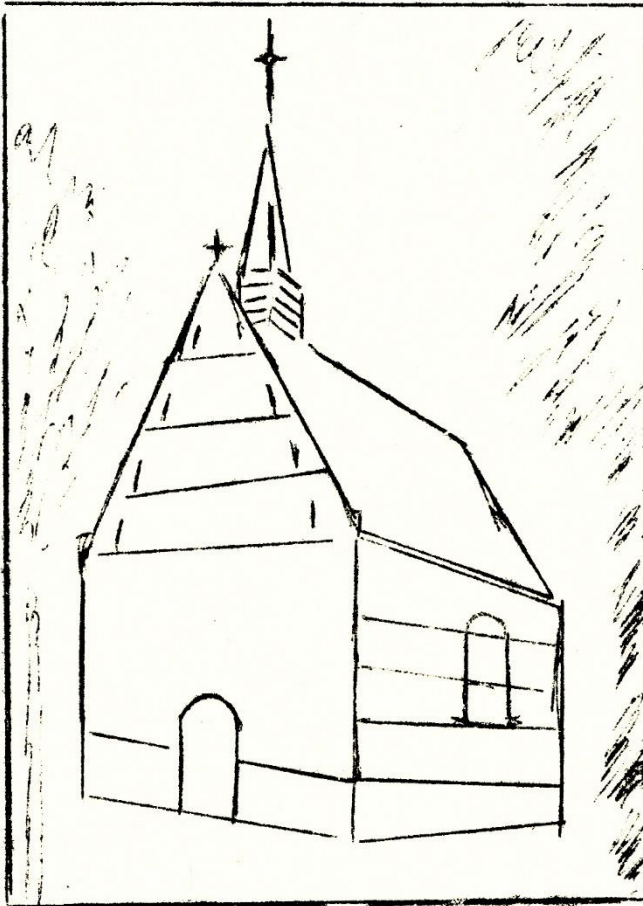

SCHOOLKANTON MEISE
GEMEENTESCHOOL MEISE
vijfde en zesde leerjaar

_zondag 4 december 1977.

- 17uur
  - Gemeentelijke Sport & Turnzaal.
-

IN HET JAAR VAN HET DORP

het vijfde en zesde leerjaar

voeren op

HET BERIJMD TONEEL

van auteur BERT PELEMAN

over: KONING DAGOBERT en ST.ELOOI

VAN DE HASSELTBERG

VAN MEISE , ...

zonder grote pretentie
maar met veel assistentie van:

JUFFR.STREULENS-Technische leiding

MM.DE VOOGHTen LANSWEERT vanKRIS-KRAS

M.LOOTS -Belichting

MICHEL WIJNS enMev.LAUWERS-Geluid&inst.

ANDRE KEYMOLEN -Duivelsdans

GEMEENTEBESTUUR van MEISE.

vzw.SPORT & RECREATIE MEISE.

* + + + +

----- * -----
BEDANKT VOOR UW AANDACHT !

KEN JIJ VOLGENDE ACTEURS UIT 5de en 6de leerjaar ?

KONING DAGOBERT	Pascal Van Moer .
SINTE PIETER	Frank van Wijmeersch.
SINT ELOOI	Willy Taekels
SMEDJE SMEE	Luc Van Den Eynde
DUIVELS	Stefan Blommaert ,Renaat Bodart ,Alain Cammu , Peter Claessens ,Patrick Franqui , Bart Matton , Johan VandenBroeck,Wim VandenBroecke,Tom Vermeylen, Luc Callebaut , Frank De Hollander, Johan Schoonejans, Patrick VandenTroost,Nico Vanderstrieck,Danny VanEngeland,
SMEDENSYNDIKAAT	<i>Walker v. Gompel</i> Christiaan Hermans,Jahan De Coster,Geert Heyvaert , Hans VandenBroeck,Johan Verbruggen,Willy Andries, Frank De Schutter , Bernd De Smedt ,Rudy Gielens, Rudi Nica ,Dirk VanDelm , Hans Van Moer ,Luc Van Seghbroeck,
LUCIFER	Ward Van Humbeeck.
Machinist	WIM HEYVAERT
Trommelaar	GEERT BINST
Spelers met bijz. opdracht :	Eric Collaert , Serge Coppens d'Eeckenbrugge, Marc Van Weverberg , Didier Hautain , Geert Huyghe, Wim Van Calster, Dirk Lammens ,
Heraut	MICHEL de MUELENAERE
Proloog	MARC DELOOF
Epiloog	STEFAN BASILIADES
Knecht vanST.Pieter	STEFAN RAES
Mecster-Decor	WALTER OLBRECHTS

Zij zijn een applausje waard !

- DE GEMEENTESCHOOL DEED HET ... zonder grote pretentie
met veel assistentie !
- BEDANKT VOOR UW HULP , VOOR UW BELANGSTELLING !
- DE GEMEENTESCHOOL NODIGT U UIT : op haar schoolrestaurant
op zondag 19 maart 1978.

DE GEMEENTESCHOOL MEISE BIJDT STEEDS MEER -J.VanEeckhout en medewerkers!

Bijeenkomsten aan de kerk van Meise, 1955 – 1963.

bijlage : de BRT-journaalreportage over 01.12.1957

In het VRT-archief zijn de beelden van die dag bewaard ⁷⁸, de klankopname van toen heeft de tand des tijds echter niet overleefd. De transcriptie met de commentaar van de journalist is niet terug gevonden.

De opnames gebeurden zondag 01.12.1957, de uitzending zat in het journaal van dinsdag 03.12.1957.

Hieronder de beelden van dat item met daarnaast de archiefbeschrijving van de VRT en een aanduiding van de begintijd van elk onderdeel in het journaal van die dag (in minuten en seconden). ⁷⁹

Op Sint Eligiusdag trekken bedevaarders in stoet via de oude Sint Elooï-weg van Meise naar de kapel van Hasseltberg waar men al eeuwen de paardenheilige vereert.

11'25"

grote groep ruiters te paard op zijweg van grote weg, één van de ruiters is verkleed als Sint Elooï, bisschop van Noyons, patroonheilige en beschermer van het paard, ruiters stappen door de velden

⁷⁸ VRT-archief ID-referentie Media AIM00258120; titel: *Sint-Elooïsviering in Meise*; 03.12.1957; duur 00u02'33".

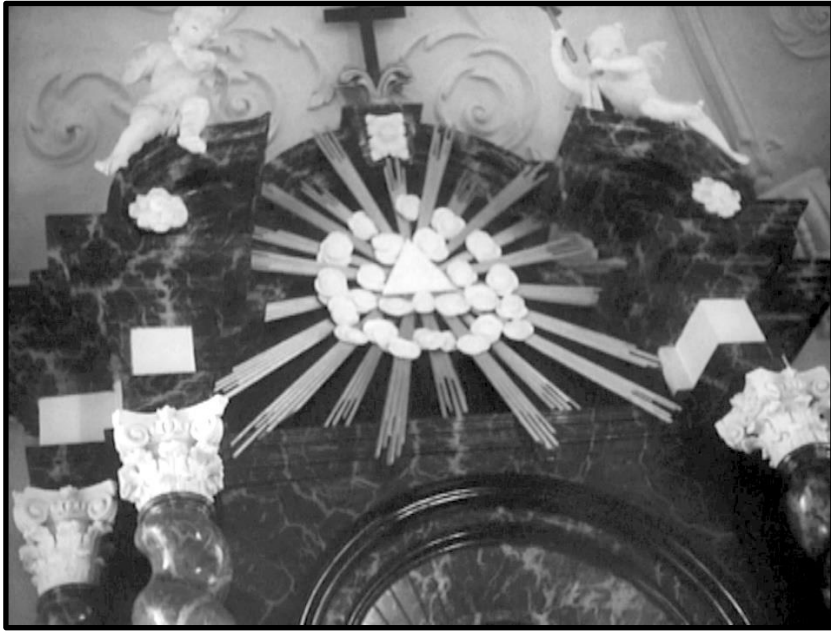
⁷⁹ Reproductie van de stills uit die reportage op basis van het licentiecontract nr. 2429 VRT-Berla dd. 06.11.2019.

11'51"

*stoet komt langs boerderij,
torentje van kapel, interieur
kapel*

12'23"

beeld van Sint Eloi

12'27"

zegening van paarden

12'46"

*meisje draagt kussentje met paardenpoot*⁸⁰

⁸⁰ Hier in 1957: Annie Lettens.

12'56"

*Meise, toren van dorpskerk
Meise, notabelen krijgen keten
van Sint-Elooi, teken van Sint
Elooi-gezellen*

13'06"

*nieuwe proost, Herman Boon
krijgt ook keten van Sint Elooi*

13'.17"

*opvoeren van spel van Sint Elooi
en koning Dagobert van Bert
Peeleman in Brabantse
boerenstijl, publiek kijkt
aandachtig toe, veel kinderen*

13'57"

einde

Een degelijke werking van onze VZW garanderen, het kost allemaal handenvol geld.
En het lidgeld alleen dekt deze kosten natuurlijk niet.
Daarom zijn we onze sponsors, die ons financieel en logistiek willen steunen, zeer erkentelijk.

**Interesse om ons gezamenlijk erfgoed ook een hart onder de riem te steken?
Of gewoon te tonen dat je de doelstelling van onze kring een warm hart toedraagt?
Neem dan gerust contact op met ons via erfgoedberla@live.com**

Als sponsor word je een heel jaar lang op onze website, in al onze publicaties en in al onze nieuwsbrieven en flyers vermeld. En die hebben momenteel een oplage hebben van meer dan 1300 emailadressen.

Bijkomend worden er tot 300 papieren exemplaren van dit alles bij vrije beroepen, rusthuizen, culturele centra, in het gemeentehuis en bibliotheek enz. verspreid.

Vanaf een sponsoring van € 100 is de sponsor vrij om een banner of een reclamebord op een van onze jaarlijkse evenementen te zetten. We vragen wel dat de sponsor dan zelf instaat voor de aanlevering en de plaatsing. En ter info: tijdens het jongste evenement - de opendeurdag van het "oud-gemeentehuis van Wolvertem" - waren er maar **liefst 600 bezoekers!**

Als kers op de taart wordt bij sponsoring de opmaak gratis door onze graficus gedaan, eventueel wordt er ook een rechtstreekse doorklikmogelijkheid of QR naar jouw eigen website voorzien.

We leveren natuurlijk een betalingsattest af dat je voor inbreng in de algemene onkosten van jouw bedrijf kan gebruiken.

Jan, Dirk, Hedwig
Het Berla-sponsorteam.

**SPONSORS
GEZOCHT**

Bezoek onze Facebook pagina,
je vindt ze op <https://www.facebook.com/erfgoedberla>

facebook

keuken open van 12u tot 22u
dinsdag en woensdag gesloten - open op feestdagen

Brusselsesteenweg 48 - 1860 Meise - 02 269 70 04

Mechelen. Hof van Palermo (15de eeuw). Voormalige residentie van Jan II Carondelet, raadsheer van de Grote Raad van Mechelen. Project in uitvoering 2016.

- Bouwhistorisch onderzoek
- Materiaaltechnisch onderzoek
- Diagnostisch onderzoek
- Restauratiebestekken
- Waardestellingen
- Beheersplannen
- CHE rapporten
- Laboanalyses
- Georadar
- Dendrochronologie
- 3D scanning

Johan Grootaers

ERFGOEDEXPERTISE

Johan Grootaers Erfgoedexpertise comm. v.
Fonteinstraat 38, B-3050 Oud-Heverlee
www.johangrootaers-erfgoedexpertise.be
e-mail: monumentae@gmail.com • Tel. 0492 65 64 38

Meditation is not escaping from life, it is escaping into life OSHO

Uit sympathie

Lid van de Raad van Bestuur Berla

PAPIERWAREN - DAGBLADHANDEL
Letto
TABAK • SPEELGOED

huis
CALLEBAUT

Luc en Nadine

Brusselsesteenweg 33
1860 MEISE

maandag - vrijdag
06u15 - 18u00

zaterdag
07u00 - 18u00

Tel.: 02 269 27 25

Van Ossel
Keukens, badkamermeubelen & inbouwkasten

Wilgenlaan 17 bus1
1861 Wolvertem (Meise)

Tel: 02/269.91.02

E-mail: van.ossel.keukens@telenet.be

www.vanosselkeukens.be

ilwa

Bij S-Line Fitness werken we met een uitrusting van de hoogste en beste kwaliteit.
We helpen je om je doel te bereiken naar een gezonde en fitte levensstijl.

BRENG ONS EEN BEZOEKJE

S-Line Fitness
Brusselsesteenweg 58b
1860 Meise

Tel: +32 470 93 92 72
Email: info@slinefitness.be

Maandag 16:00 - 22:00
Di-Wo-Do-Vr 07:00 - 14:00 | 16:00 - 22:00
Zaterdag - Zondag 09:00 - 16:00
Feestdagen 09:00 - 14:00

DAKWERKEN LANIN W.

Begonialaan 10
1853 Strombeek-Bever

email: willem.lanin@skynet.be
Tel./Fax: 02 267 83 06

M timaya

BROOD EN BANKETBAKKERIJ

Hoogstraat 87 - 1861 Wolvertem
02 310 55 68 - bartdenbakker@timaya.be

Café OSSEL-STAR

Bij Nico & Sofie
Kasteelstraat 12
1785 OSSEL (Brussegem)
052 57 01 60

Openingsuren:
Ma-zat vanaf 10u
Zondag vanaf 8u (Periode April - September)
Zondag vanaf 8u30 (Periode Oktober - Maart)
GESLOTEN op woensdag

Uw KBC-Verzekeringsagent, altijd een stapje voor

Vestiging Wolvertem

VEILINGLAAN 12 - 1861 WOLVERTEM
T.+ 32 2 269 33 02

wim.van.campenhout@verz.kbc.be
<https://www.kbcagent.be/zvc>

Vestiging Londerzeel

MECHELSESTRAAT 20 - 1840 LONDERZEEL
T.+ 32 52 30 33 58

wim.van.campenhout@verz.kbc.be
<https://www.kbcagent.be/zvc>

4 redenen om klant te zijn bij KBC

Kies de zichtrekening die het best bij je past

Van gratis tot heel veel extra's. Open nu online en je krijgt dadelijk je rekeningnummer.

Simuleer je hypothecaire lening

Bereken in 2 minuten hoeveel je woonkrediet of hypothecaire lening kost.

Advies nodig? Op kantoor en...bij je thuis

Advies nodig en geen tijd om naar je kantoor te gaan? Met (video) chat staan onze experts voor je klaar tot 22 uur en op zaterdag tot 17 uur!

Wat is KBC Mobile?

Dé referentie in de banksector. Al meer dan een 600.000 klanten gebruiken KBC Mobile voor hun banktransacties. Download KBC Mobile nu!

KBC BANK MEISE

BRUSSELSESTEENWEG 19 - 1860 MEISE

Tel: + 32 2 272 72 00

Fax: 02 272 72 01

meise1@kbc.be

Maandag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Dinsdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Woensdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Donderdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Vrijdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak

Ontdek het volledige aanbod

[Betalen en zelf bankieren](#)

[Spaarproducten](#)

[Pensioensparen](#)

[Beleggingsproducten](#)

[Lenen](#)

[Verzekeren](#)

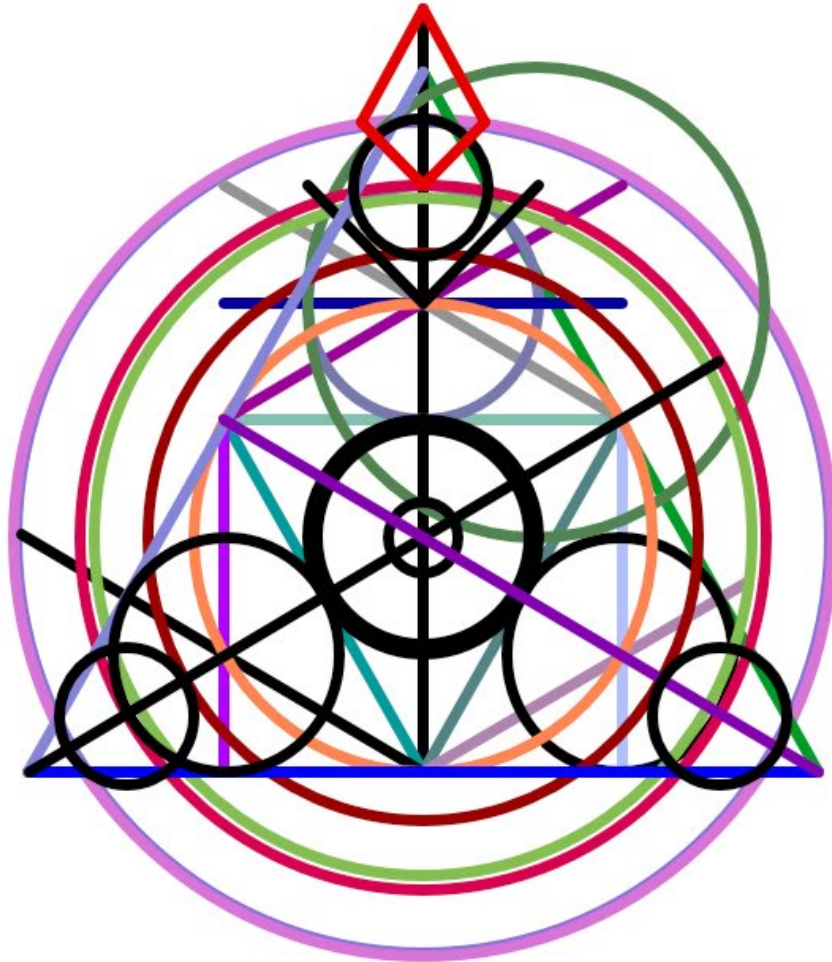
www.archi-tect.be bv bvba

ingeschreven bij de Vlaamse Orde van Architecten, stamnummer B400222

1860 Meise & 1000 Brussel

email@archi-tect.be T. 0475.529.910

Architect Walther DeCleyne + speciale technieken

ARCHITECT

SOMEONE WHO SOLVES PROBLEMS
YOU DIDN'T KNOW YOU HAD
IN A WAY YOU DON'T UNDERSTAND!
ALSO WIZARD, MAGICIAN

SENSE OF CO-HOUSING WITH NATURE®

70

1949 - 2019

Banden ROELANTS
ceva tyre network

Merchtemsesteenweg 154

1861 Wolvertem (Meise)

Tel.: 02/269.11.99 - info@bandenroelants.be

www.bandenroelants.be

Aanbevolen door alle leasingmaatschappijen